Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs Maksis Čulītis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (tehniskais iekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 23 (30)
Otrdien, 1947. g. 25. III.

Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D., Bürgermeister-Landmann-Pl. 7, 1 St :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günzburg/Don., Bürgerm.-Landmann-Pl. 7:: Metiens — Circulation: 4000

Emigrāciju

nedrīkst atstāt pašplūsmei

Bavārijas apgabala latviešu padomes sēde

Vircburgas centrālajā nometnē piektdien un sestdien notika Bavārijas latviešu padomes kārtējā sēde, kurā apsprieda vairākus mūsu trimdas dzīves jautājumus. Pēc padomes priekšsēža J. Lavenieka ziņojuma, BALK priekšsēdis A. Reins plašākā pārskatā raksturoja BALK darbu.

Viens no svarīgākiem jautājumiem pašreizējos apstākļos ir darba problēmas. BALK darba daļa galveno vērību veltījusi darba iespēju atrašanai pie armijas. Minchenē noorganizēta pirmā būvgrupa, kas šīs dienās izbrauks uz darba vietu. No UNRRAs saņemti vēl citi darba piedāvājumi. Piedāvātos darbos visvairāk pieprasa speciālistus, bet atsaucība arodu apmācībām tautiešos joprojām nav liela. Ofenbachā uz 300 brīvām vietām apmācībās pieteikušās tikai 14 personas.

Runājot par skolu darbību, A. Reins norādīja, ka pēc savāktām ziņām grāmatu nedēļā apgabala skolas saņēmušas 1100 grāmatu, 28 gleznas un RM 6000.— ziedojumos naudā.

Vairākas nometnes nav nokārtojušas BALK pašpalīdzības nodevas, izlietodamas tās dažādu pasākumu organizēšanai un citām vajadzībām nometnēs. Tāds stāvoklis nav normāls. Atsevišķo pasākumu organizēšanai nepieciešamo atbalstu nometnes var saņemt no CK budžeta līdzekļiem.

Bijušos karavīrus, kas atrodas slimnīcās, ierosināts novietot vienkopus un to tālāko aprūpi nodot LSK. Trūkumā nonākušiem tautiešiem pabalstos izsniegts RM 15.684.—. Turpinājas vēl neatbrīvoto karavīru jautājuma kārtošana, kuri atrodas Ēģiptē, Anglijā un Francijā. Tos varētu pārvietot uz Vāciju, ja šeit viniem atrastos 1. pakāpes radinieki.

Pēc BALK revīzijas komisijas priekšsēža E. Paldes ziņojuma, padome apsprieda emigrācijas jautājumu, pie kam izskanēja ieskati, ka šis jautājums jākārto praktiski un nav pielaujama pašplūsme. Par piemērotākām izceļošanas vietām atzina Kanādu un Angliju. Pirmais izceļotāju transports uz Kanādu jau sastādīts un, šķiet, tas atstās Eiropu aprīlī. Šinī transportā ir 50 latviešu ģimenes, kam Kanādā radinieki. Tam sekos jau pieteiktā profesionālo darbinieku akcija. Cik vlaša tā izvērtīsies, vēl nav zināms. Mūsu centrālās pārstāvības kopā ar igaunu un lietuviešu centrālām komitejām centīsies to paplašināt. Šajā jautājumā padomē izteica ieskatus, ka būtu respektējami Kanādas latviešu norādījumi par mūsu pārstāvību griešanos tieši pie Kanādas valdības ar iesniegumiem.

Apspriežot emigrācijas jautājumu, padome atzina par nepieciešamu aktivizēt tautiešu lauksaimniecisko zināšanu paplašināšanu, kur daudzās vietās gaužām vāji panākumi. Turpmāk arī skolu jaunatne iepazīstināma ar lauku darbiem. Aktīvizējamas arī mācības citos praktiskos arodos un rīkojami kursi dažādās amatu nozarēs, apgādājot šos kursus ar darba rīkiem un materiāliem un saistot par mācību spēkiem krietnus arodu lietpratējus.

Pēc UNRRAs darbības izbeigšanās būtu jāpanāk, lai aprūpes darbā pēc iespējas varētu iesaistīties paši DP. Tas ievērojami samazinātu DP uzturēšanas izdevumus. Kā zināms, arī armija plāno pārkārtot līdzšinējo DP bezmaksas uzturēšanu. Pēc „The Stars and Stripes" ziņām, ar pirmo aprīli domāts DP iesaistīt armijas darbos, maksājot atalgojumu pēc dolaru paritātes un apsverot plānus par uztura samaksu no izpelņas.

Vairākās nometnēs radies stāvoklis, ka skolotājus vairs neatalgo līdzšinējā kārtībā un tie spiesti strādāt vai nu pilnīgi bez atalgojuma, vai arī par ļoti niecīgu atalgojumu. Padome atzina, ka skolotāji algojami pēc sekojošām likmēm: bērnu dārzu vadītājām ne mazāk par RM 120.— mēnesī, tautskolu skolotājiem ne mazāk par RM 180.— un ģimnaziju skolotājiem ne mazāk par RM 200.— mēnesī pie pilna stundu komplekta. Skolotāju atalgošanai līdzekļi ņemami no komiteju līdzekļiem un mācības naudas, kas nedrīkst pārsniegt bērnu dārzos RM 5.—, tautskolās RM 10.— un ģimnazijās RM 25.— mēnesī.

Lielas grūtības ir to tautiešu aprūpē, kas izraidīti no nometnēm. Ir arī nometnes, kas nezina pat, kur viņu izraidītie tautieši palikuši un kādas ir viņu vajadzības. Padome uzdeva BALK darīt visu šo tautiešu tiesiskā stāvokļa noskaidrošanai, bet nometnēm šie tautieši noteikti jāapzina un jāizsniedz tiem materiāls atbalsts un kultūrālā aprūpe. Par bij. karavīru stāvokli nolēma lūgt LCK atkārtoti izskaidrot attiecīgās iestādes apstākļus, kādos latviešus mobilizēja, lai beidzot nodrošinātu viniem DP tiesības.

Pārrunājot jautājumu par nometņu kultūrālo aprūpi, padome konstatēja, ka reti notiek populāri zinātnisku lekciju cikli, un atzina, ka nometnēm vairāk vērības jāveltī garīgās rosības uzturēšanai.

Jautājumā par LCP un LCK sadarbību ar citām organizācijām, atzina šādu sadarbību par vēlamu. Tāpat, lai koordinētu kopējos visu triju Baltijas tautu jautājumus, padome ieteica BALK apsvērt ierosinājumu par Baltijas tautu komitejas radīšanu amerikāņu joslā. Uzdeva BALK izstrādāt priekšlikumu LCK, lai emigrācijā esošie Latvijas mācības iestāžu absolventi varētu iegūt apliecinājumus par iegūto izglītību.

Sēdes beigās pārrunāja jautājumu par UNRRAs pārbaudēm, DP dokumentāciju, bēgļu dzīves archīvu organizēšanu un citus jautājumus.

A. Rudzis

ĀRLIETU MINISTRI SPRIEŽ PAR VĀCIJAS SATVERSMI

MOLOTOVS PUBLICĒ JALTAS SLEPENĀS KLAUZULAS

Ārlietu ministri Maskavā nobeiguši vispārējās pārrunas par Vācijas saimniecības jautājumiem un sākuši apspriest Vācijas satversmi. ASV un Anglijas ministri izklāstījuši savus plānus Vācijas valstu savienības radīšanai, Molotovs pieprasījis centralizētas Vācijas radīšanu pēc Veimaras republikas parauga. Saimnieciskō apspriežu noslēgumā Molotovs publicējis slepenā Jaltas nolīguma klauzulas par Vācijas reparācijām.

Ievadot sarunas par Vācijas satversmi, Maršals iepazīstināja konferences dalībniekus ar savu plānu, paredzot Vācijai satversmi, kas līdzīga ASV satversmei, ar ierobežotu valstu savienības valdības varu. Plānā paredzēts, ka ne atsevišķo valstu, ne savienības valdībai nav tiesības radīt militāras organizācijas. Visa vara atstājama tautai, kas to izteic biežās vēlēšanās, kurās ar līdzīgām tiesībām piedalās visas politiskās partijas. Partijām jārodas brīvprātīgā ceļā, nevienai no tām nav dodamas priekšrocības. Satversmei jāgarantē visu pilsoņu vienlīdzība, drošība pret nepamatotu apcietināšanu, pārmeklēšanu un īpašumu atņemšanu. Bevina plāns ir ļoti līdzīgs amerikāņu priekšlikumam.

Molotovs asi vērsās pret rietumvalstu plānoto „federālistisko" valsts iekārtu un ierosināja radīt jaunu Vācijas satversmi pēc Veimaras republikas parauga. Molotova plānam tūlīt oponēja franču un angļu ministri. Tad Molotovs paziņoja, ka Padomju Savienība varētu piekrist tam, ka par valsts iekārtu ļauj izšķirties pašiem vāciešiem.

Molotovs, kas, kā zināms, pieprasījis Padomju Savienībai 10 miljardu dolaru reparācijās, publicējis līdz šim slepenā Jaltas nolīguma protokolu par reparāciju jautājumu, uz kuru šo prasību dibina. Pēc AP ziņām, protokola teksts skan šādi:

1. Vācijai jāatlīdzina mantiskie zaudējumi, ko tā pati vai tās sabiedrotie kara laikā nodarījuši citām valstīm. Reparācijas pirmām kārtām dodamas tādām valstīm, kas iznesušas uz saviem pleciem cīnas smagumu vai organizātoriski sagatavojušas uzvaru. 2. Reparācijas no Vācijas pieprasāmas šādos trīs veidos: a) divu gadu laikā pēc kapitulācijas vai pēc organizētas pretestības izbeigšanās demontējami vācu valsts īpašumi pašā Vācijā un ārpus tās (mašīnas, darbarīki, kuģi, ripojošais materiāls, vācu noguldījumi ārvalstīs, rūpniecības daļu īpašumi, daļa no rūpniecības, transporta un kuģniecības uzņēmumiem Vācijā). Šīs demontāžas galvenām kārtām veicamas, lai iznīcinātu vācu kara potenciālu; b) uz laiku, kas tuvāk nosakāms pēc kara, ik gadu nemamas reparācijas no tekošās produkcijas; c) reparācijām iesaistāms vācu darba spēks. 3. Noteikta plāna izstrādāšanai par Vācijas reparāciju maksājumiem iecelama sabiedroto reparāciju komisija Maskavā, kas sastādāma no ASV, PSRS un Lielbritānijas pārstāvjiem. 4. Attiecībā uz reparāciju vērtības noteikšanu un to sadalīšanu starp atsevišķām valstīm, kas cietušas vācu agresijas dēļ, padomju un angļu delegācijas vienojušās šādi: Maskavas reparāciju komisijai sākot apspriedes, par sarunu bāzi jāuzskata Padomju Savienības valdības uzskats, ka reparāciju kopsummai vajadzētu būt 20 miljardiem dolaru un ka puse no šīm reparācijām pienākas PSRS. Angļu delegācija bija tais domās, ka līdz jautājuma noskaidrošanai Maskavas reparāciju komisijā reparāciju apmērī nav noteikti nosakāmi. Minēto padomju priekšlikumu nodos reparāciju komisijai Maskavā.

Protokolu parakstījis Čerčils, Ruzvelts, Staļins.

Bevins pēc tam publicējis slepenu rakstu, ko Anglijas valdība savā laikā nosūtījusi toreizējam premjēram Čerčilam uz Krimu. Slepenajā rakstā teikts, ka Anglija nekādā gadījumā nevarot piekrist krievu prasībai noteikt Vācijas reparācijas uz 20 miljardiem dolaru. Norādīts, ka 20 miljardi atbilst Vācijas priekškara laika viena gada eksporta vērtībai. Esot apšaubāms, vai kara sapostītā Vācija vispār tik daudz spētu ražot, un pat, ja to varētu, tad nepaliktu nekas importa segšanai.

Maršals, kas jau agrāk bija norādījis, ka Jaltas nolīgums pa daļai grozīts Potsdamas nolīgumā, paziņojis, ka gatavojas publicēt Jaltas un Potsdamas nolīgumu tekstus visā pilnībā. Debatēs par palīdzību Grieķijai un Turcijai republikāņu deputāts Lodžs deklarējis, ka, pēc viņa ieskatiem, Jaltas, Teheranas un Potsdamas nolīgumi vairs neesot tik saistoši kā kara laikā. Viņš jautājis ārlietu ministra vietniekam Ečesonam, vai šis apgalvojums esot pareizs, un Ečesons atbildējis: „Es domāju, ka tas ir pareizs." NZ

Kongress apspriež palīdzību Grieķijai un Turcijai

ASV NORAIDA LABĪBAS AIZDEVUMU DIENVIDSLAVIJAI

ASV senāts un kongress sācis apspriest prezidenta Trumena ierosināto palīdzības akciju Grieķijai un Turcijai. Abu palātu ārlietu komisijas priekšlikumu pieņēmušas un ierosinājušas likumu par palīdzības fondiem kara posta piemeklētām zemēm.

Ne vien pašā Amerikā un tieši ieinteresētajās valstīs, bet arī visā pārējā pasaulē Trumena ierosinājuma atbalsis joprojām nerimstas un politiskie vērotāji daudzos gadījumos uzskata apspriedes par palīdzību Grieķijai un Turcijai par interesantākām nekā Maskavas konferences pašreizējās krietni pagausās sarunas.

Zīmīgi bijuši ASV ārlietu ministra vietnieka Dīna Ečesona paskaidrojumi kongresa ārlietu komisijai. Viņš centies izkliedēt bažas, ka palīdzība pret komūnisma paliem Grieķijai un Turcijai varētu iejaukt ASV karā. Kad kāds demokratu deputāts izteicis šīs bažas skaidriem vārdiem, Ečesons, kā ziņo „Daily Mail" speciālkorespondents, rūpīgi apsvēris vārdus un tikai pēc brīža lēni atbildējis: „Es gribētu teikt, ka nav nekādu iespēju, ka prezidenta priekšlikums varētu novest mūs karā." Pēc brītiņa viņš vēl piebildis: „Es nedomāju, ka tas varētu izraisīt karu. Demokratijas un brīvības spēku pastiprināšana lielā mērā mazinās bērzēšanos lielvalstu starpā." Kāds cits komisijas loceklis jautājis, vai pēc Ečesona domām ASV drošība būtu apdraudēta tai gadījumā, ja Grieķija un Turcija sabruktu un Padomju Savienība kļūtu Vidusjūras valsts. Bet ārlietu ministra vietnieks šādās diskusijās nav ielaidies un atbildējis, ka labāk vēlētos uz šo jautājumu neatbildēt. Viņš savā ziņojumā apskatījis Grieķijas grūto stāvokli un uzsvēris, ka gadījumā, ja tai līdzekļu trūkuma dēļ būtu jāizbeidz imports, „tas droši vien nozīmētu Grieķijas brīvības un neatkarības galu." Tālāk Ečesons brīdinājis, ka, „ja Grieķijas neatkarība un neaizkaramība zustu vai par to slēgtu kompromisus, iespaids uz Turciju būtu nenovēršams . . . Man nav jums īpaši jāsaka, kāds iespaids būtu Vidējos austrumos un plašos apgabalos no Dardaneļiem līdz Ķīnas jūrai, ja Grieķija un Turcija sabruktu un tur radītu totālitārus režīmus."

„Daily Mail" speciālkorespondents tālāk ziņo, ka Ečesons nav minējis Krieviju vārdā, bet uzsvēris, ka tad, ja Grieķijas un Turcijas jautājumu nodotu UN, tas varētu atdurties uz veto. Viņš tomēr paskaidrojis, ka ASV nopietni apsvērs iespējas vēlāk nodot jautājumu UN izlemšanai. Atbildēdams kādam jautājumam, Ečesons teicis: „Ja jūs būtu turks, tad jūs droši vien ievērotu, ka UN nav savas armijas un labprāt neuzticētu savu likteni tām."

Savos paskaidrojumos Ečesons izteica dažas svarīgas pamatprasības: 1. zināmi līdzekļi būs nepieciešami, lai uzturētu ASV pašreizējo stāvokli Korejā, 2. valdībai nav nodoma ierosināt jaunas vēlēšanas Grieķijā, 3. ASV nedomā iet Lielbritānijas pēdās, 4. palīdzības plānā Grieķijai nav paredzēti amerikāņu karavīri partizānu apkarošanai.

Pēc tam, kad ārlietu komisija pieņēmusi Trumena priekšlikumus, komisijas priekšsēdētājs Itons ierosinājis kongresā likumprojektu, kas paredz prezidentam šādas tiesības: 1. piešķirt dažāda veida financiālu palīdzdalību, norīkot ASV ierēdņus palīdzības sniegšanai Grieķijai un Turcijai, 3. norīkot ierobežotu skaitu militāra personāla padomdevēju uzdevumiem, 4. palīdzēt ar apgādi un materiāliem, un apmācīt grieķu un turku personālu. No Grieķijas un Turcijas par to savukārt prasāmas garantijas, ka ASV būs pilnas tiesības kontrolēt līdzekļu izmantošanu, ka amerikāņu žurnālistiem būs pilnīga brīvība ziņot par šiem jautājumiem, ka abu valstu valdības nenodos saņemtos līdzekļus kādām citām valdībām.

AP ziņo no Istanbulas, ka Turcijā ārkārtīgu sajūsmu izraisījusi ziņa par amerikāņu flotes vienību viesošanos Dardaneļos. Lai gan oficiāli paskaidrots, ka vizīte būs kārtējās apmācību programmas daļa, pašā Turcijā šo viesošanos saistot ar Trumena priekšlikumiem. Flotes vienībā, kas nākošā mēnesī viesosies Turcijas, Grieķijas, Ēģiptes un citās Vidusjūras ostās, pēc tās pašas aģentūras ziņām, ietilps lidmašīnu bazes kuģis „Leyte", 3 vieglie kreiseri un 6 iznīcinātāji.

Grieķijas valdības karaspēks pagājušā nedēļā uzsācis ofensīvu pret ģenerāļa Markosa partizāniem. Pirms tam UN Bālkānu jautājuma izmeklēšanas komisija bija pieprasījusi, lai dienvidslavu, bulgāru un albāņu sakaru virsnieki, kas, kā ziņots, bija palikuši kalnos gaidīt Markosu, nekavējoties pievienojas pārējai komisijai Salonikos, lai novērstu jebkādus pārpratumus. Grieķijas valdība deklarējusi, ka nevar ilgāk uzņemties atbildību par padomju un poļu delegātiem, kas palikuši partizānu apgabalos. Pēc grieķu valdības pārstāvja paskaidrojumiem, partizāni gribot izmantot šo delegātu klātieni savā labā.

DENA arī ziņo, ka ASV lietvedis Belgradē apmeklējis Dienvidslavijas ārlietu ministra vietnieku un paziņojis tam, ka ASV valdība noraidījusi Dienvidslavijas valdības un UNRRAs lūgumu piešķirt 100.000 t kviešu aizdevumu līdz nākošai ražai, lai novērstu bada briesmas Dienvidslavijā. Lūgums noraidīts tāpēc, ka ASV kviešu krājumi jau pārāk izdalīti un bez tam ASV valdība neesot pārliecināta, ka Dienvidslavijai tiešām draudētu bads. DENA piebilst, ka tai pašā laikā ASV valdība devusi diviem kuģiem ar kartupeļiem, kas bijuši domāti Dienvidslavijai, rīkojumu mainīt kursu un braukt uz Vāciju. Kuģos esot 16.000 t kartupeļu.

DENA, DM

Beļģi meklē kalnračus arī angļu joslas DP vidū

Vācijas angļu joslas virspavēlnieks aviācijas maršals sērs Duglass paskaidrojis, ka kopš kara beigām pēc brīvas gribas dzimtenē atgriezušies gandrīz 90 proc. no visiem 2 milj. DP, kas atradās angļu joslā. Tur vēl atrodoties 234.000 DP un 33.000 Apvienotajām Nācijām piederīgu agrāko kara gūstekņu. Angļu komisija tagad pārbaudīšot, kādā mērā atlikušos DP varēs izmantot par darba spēku. Anglija un citas valstis pamazām sākot atzīt, cik izdevīgi ir novērst darba roku trūkumu, ielaižot šādu papildu darba spēku. Arī Norvēģija izteikusi gatavību uzņemt 600 Belzenes žīdu, bet 360 žīdu sagatavojoties izceļošanai uz Palestīnu. Pēc citām Reutera ziņām, arī Austrālijā ieradušies 700 žīdu izceļotāji no Eiropas. Pēc UNRRAs ziņām, angļu joslā darba spējīgo DP esot 147.000. Vairāk nekā 84.000 jau esot nodarbināti, no tiem ap 73.000 pašu nometnēs. Vairums DP esot no Polijas, Latvijas, Igaunijas un Lietuvas.

Vācijas lietu ministrs Hainds apakšnamā paskaidrojis, ka Beļģija vēlas dot ieceļošanas atļauju 15.000 angļu joslas DP, kuŗus paredzēts nodarbināt galvenokārt ogļraktuvēs. Uz angļu joslu jau nosūtīti beļģu valdības pārstāvji sarunām ar angļu iestādēm. Konkrētu priekšlikumu pagaidām vēl nav.

UNRRAs galvenā mītne Parīzē paziņojusi, ka šinī pavasarī sāksies plaša poļu un dienvidslavu DP repatriācijas akcija, kuŗas mērķis būs repatriēt ap 370.000 abu tautību DP jeb apmēram pusi no visām Vācijas, Austrijas, Italijas un Vidējo austrumu nometnēs atlikušajām poļu un dienvidslavu pārvietotajām personām. Visu minēto apgabalu rietumu okupācijas joslu UNRRAs direktoru sanāksmē, kur par šo jautājumu lemts, piedalījušies arī direktori no Polijas un Dienvidslavijas. Akcija dibinās uz diviem galvenajiem apstākļiem: pavasaris izdevīgs repatriācijai laika ziņā, bez tam UNRRA vēlas iespējami lielu daļu visu transportu paveikt vēl pirms UNRRAs darbības izbeigšanās jūnija beigās. Sākot akciju, visās poļu un dienvidslavu DP nometnēs izplatīšot „iespējami pilnīgāko informāciju par Poliju un Dienvidslaviju", ko piegādās abu valstu valdības. Vācijas rietumu joslās vēl dzīvo ap 284.000 poļu un pāri par 9000 dienvidslavu, Austrijā gandrīz 13.000 poļu un 6060 dienvidslavu, Italijā — 14.000 un 12.000, Vidējos austrumos — 31.000 un 700.

Tuvākajās nedēļās uz Argentīnu izceļos 200 vīru liela agrākās Andersa poļu armijas virsnieku un kareivju grupa, ziņo Reuters. Polijas valdības pārstāvis Varšavā preses konferencē cēlis apsūdzību pret Vācijas amerikāņu joslas iestādēm, ka tās kavējot poļu kalnraču repatriāciju no Francijas. Kādu dzelzceļa transportu ar apmēram 700 ogļračiem amerikāņu iestādes nosūtījušas atpakaļ uz Franciju, jo repatrianti atteikušies maksāt katrs 100 dolaru par transitu cauri amerikāņu joslai. Divi transporti aizturēti vairākas dienas, bet tad izlaisti cauri joslai. Polija patlaban cenšas repatriēt no Francijas ap 10.000 poļu strādnieku, lai tos nodarbinātu Polijas rietumu apgabala ogļraktuvēs. Polijas ārlietu ministrijas pārstāvis izteicis izbrīnu, ka Anglijas valdība atļāvusi Londonā izdot jaunu poļu avīzi „Slovo Polskie". Laikraksts esot ģenerāļa Andersa ietekmē. Angļu valdība arī nostājoties nedraudzīgi pret tiem poļu laikrakstiem, kas esot draudzīgi Varšavas valdībai.

NYHT, DM, DENA

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 23 (30) 1947. g. 25. martā.

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

KAM PAKALPOTS

Atrazdamies nometnēs, mēs baudām zināmu neaizkaramību, gandrīz varētu teikt eksterritoriālitāti iepretim vācu iestādēm. Bet tie tautieši, kas dzīvo ārpus nometnēm, atrodas ciešā saskarē ar vācu sabiedrību un vācu pārvaldes iestādēm. Šobrīd vēl nevaram pasacīt, vai arī mums visiem nebūs jāiekļaujas vācu saimnieciskā dzīvē, kā tas jau noticis britu joslā. Tādēļ nevienam nevarētu būt vienaldzīgi vācu sabiedrības ieskati un nostāja pret DP un līdz ar to pret mums, latviešiem.

Līdz šim vācu sabiedrībā, administrācijā un presē par DP vairāk bija sliktu vārdu nekā labu, arī vācu radiofons par DP ir sniedzis daudz nepatīkama, dažkārt vēl tendenciozā apgaismojumā. Tas savukārt radījis pašos DP nepelnītu sarūgtinājumu un izraisījis dažāda veida pretakcijas. Gala rezultātā savstarpējo attiecību uzlabošanas panākumi bijuši vāji.

Ja gribam godīgi un labi saprasties, tad jāatzīst, ka ir bijuši gadījumi, kad attiecības bojājusi ne vien vācu, bet arī mūsu izturēšanās, uzvešanās un darbība. Tomēr atsevišķie gadījumi nebūtu vispārināmi, tāpēc ka katrā sabiedrībā, arī vācu sabiedrībā, ir personas, kas nonāk sadursmē ar likumu. Taču, ja runājam par savstarpējo attiecību kompleksu, tad rodas arī jautājums, kam ar savstarpējiem pārmetumiem ir pakalpots un kas ir panākts?

Vācu presei, kura ievērojamā tiražā izplatās ne vien pašu zemē, bet ko plaši komentē arī ārzemēs, un tāpat radiofonam, kura klausītāju skaits nav īsti nosakāms, bez šaubām ir liela loma sabiedības domas ietekmēšanā. Ja nu prese un radio cenšas par DP sniegt tikai negātīvu informāciju, tad var rasties iespaids, ka tiešām esam bandīti, pēdējie slinķi un dīkdieņi. Kura tauta gan atvērs savas zemes robežas tādām personām, kas negrib strādāt un draud pavairot noziedzību skaitu? Šāda atestācija var pilnīgi aizslēgt durvis, pie tam tūlīt momentā, kad mēs paši cenšamies tās pavērt jaunas dzīves iespējām kādā citā zemē ārpus Vācijas.

DP ir svešs ķermenis novājinātajā vācu tautas saimnieciskā organismā un ir saprotams, ka viņi cenšas no šī svešķermeņa atbrīvoties. Bet vai nelabvēlīga noskaņojuma radīšana pret svešzemniekiem ir pareizais ceļš uz to? Iekams nav atrasta iespēja DP novietot citā zemē, šo problēmu taču nevar atrisināt. Visu grūtību atslēga slēpjas tieši šīs mājvietas sameklēšanā. Tas šķiet pats galvenais un reizē arī svarīgākais jautājums, kurā vācu un DP centieni sakrīt. Bet, cenšoties pēc šī mērķa ar tik diametrāli pretējiem līdzekļiem, mēs tikai vairojam šķēršļus. Galu galā jājautā, vai raksturotā vācu taktika, no viņu pašu interešu viedokļa, DP jautājumā ir pareiza?

Mums šķiet, ka daudz vērtīgāk būtu pakalpots šajā lietā, sniedzot jautājumu patiesā gaismā, parādot pārvietoto personu neciešamo stāvokli, dzīvi nometņu šaurībā un viņu nopietno tieksmi uz darbu, ko šie ļaudis veic, pārskolodamies un gatavodamies jaunas dzīves uzsākšanai. Tas, varbūt, daudz vairāk palīdzētu tikt pie mērķa, jo līdzīga patiesa informācija visa šī jautājuma apgaismošanā var būt patiesi nozīmīga pārvietoto personu nākotnes izšķiršanā.

Šajā jautājumā, šķiet, svarīgs uzdevums ir arī DP presei. Zināmi priekšdarbi te jau veikti ar DP preses apvienības radīšanu. Nodibinot sakarus ar vācu preses vadošajām personām, var cerēt uz sakaru tālāku izkopšanu. Labu attiecību izveidošana un uzturēšana ar tautu, kuras vidū mēs dzīvojam, ir svarīgs uzdevums un būtu aplam par pārestībām, ko mums nodarījis nacistu režīms, darīt atbildīgus tos tagadējos vācu darbiniekus, kas tāpat ir cietuši savu demokratisko uzskatu dēļ kā mēs, un kas tagad cenšas savā tautā ieaudzināt demokratijas principus. Daudz šai virzienā var arī darīt ikviens DP ar savu nevainojamo stāju, kas vienmēr un visur saskan ar tās zemes likumu garu, kurā šobrīd esam spiesti uzturēties. Šādu stāju ieturot, mēs vismaz paši nebūsim akmeņu vēlēji savā ceļā.

A. Rudzis

PĀRDOMAS CIEŠANU LAIKĀ

Mūsu tautas ciešanas ir pārāk skarbas un rūgtas. Tās neuzskaitīsim un neaplūkosim. Jautāsim tikai — uz ko lai paļaujamies savās sāpēs? Paši uz sevi, uz saviem spēkiem?

Gandrīz katrā sanāksmē un uzrunā dzirdam vārdus: „Paļausimies uz saviem spēkiem, lai nāktu kas nākdams!" Dieva vārds vai Dieva palīga piesaukšana saviem darbiem reti kad minēti. Tas, lūk, esot nemoderni. Un nu Dievs arī ir pieļāvis pasaulei un mums darīt pēc saviem spēkiem.

Varbūt paļausimies uz citu, varenāku, spēkiem? Bez šaubām, ir pasaulē ļaudis, kas saprot mūs un grib mums palīdzēt. Bet ir arī citi spēki, kas vēlas gluži pretējo. Un atkal jāpienāk pie tā paša apburtā riņķa — katrai pusei jāpaļaujas uz saviem spēkiem. Dieva piesaukšana vēl nav un nav „moderna". Atkal kas jāgaida un . . . vai tad jau būs miers?

Mēs paļausimies uz cilvēku veselo prātu, uz tautu sirdsapziņu, uz humānitāti utt. Patiesi, moderni vārdi. Kad cilvēks šos vārdus iemācījās, domāja, nu sāksies jauna miera ēra pasaulē. Bet piedzīvojuma gaismā izrādījās, ka šo vārdu aizsegā visrupjāko diktatūru ir iespējams nosaukt par īstāko demokrātiju un otrādi. Pēc kādas mērauklas te tautas audzina un noteic savu sirdsapziņu? Laikos, kad cilvēks tik bieži runā par humānitāti, notiek vēsturē nekad nedzirdētās mežonības. Te nu bija veselais prāts!

Bet mēs neesam, taču, vainīgi pie šim jukām. Mēs mierīgi strādājām savu darbu, nevienam neuzbrukām un Dievu nenoliedzām. Gluži pareizi. Šodien slimo visa cilvēce; tā ir tapusi par lepnu uz savu techniku, izgudrojumiem un zinātni. Neteiksim, ka pasaule būtu nostājusies tieši pret Dievu. Nē! Bet to gan var teikt, ka viena cilvēces daļa šodien nav ar Dievu. Un Jēzus Kristus saka: „Kas nav ar mani, tas ir pret mani". Te laikam būs tā vaina, ka cilvēce šodien nevar pateikt — strādāsim un paļausimies uz Dievu. Par spīti visām neveiksmēm, cilvēks mēģina iztikt bez Dieva palīga, ticot tikai savam darbam un devīzei: „Nedari to citam, kas pašam nepatīk". Ar šādiem spēkiem apbruņojies cilvēks pūlas, lai mierīgi varētu baudīt savu atradumu augļus un meklēt savu „taisnību". Negribētu teikt, ka mēs esam gluži bez vainas augšminētajās cilvēces kļūdās. Arī mēs esam miesa no tautu miesas, asinis no viņu asinīm. Dieva goda un ticības lietās daudzi no mums ir tuvu tiem spēkiem, kas šodien mums neļauj mierīgu dzīvi dzīvot un sava darba augļus baudīt.

Pasaules jūra ir saviļņojusies. Netaisnības viļņi draud nogremdēt mierīgās dzīves laiviņu. Cilvēki pūlas to saglābt. Simtiem ievērojamāko vīru braukā uz konferencēm no vienas pasaules malas uz otru. Tautas izmētātas un sadalītas pa visiem zemes stūriem. Dīpīši sarāvušies kā cāļi un gaida, kas tos glābs vai dos patvērumu. Bet Dievs it kā to neredz. Viņš atļauj bērniem pārliecināties par saviem spēkiem. To taču viņi paši ir gribējuši. Daudzi gan jau sāk saprast, ka pēdējais laiks modināt pasaules Valdnieku, saukt pēc viņa. Un to mēs varam uzskatīt par cerību uz glābšanas pazīmi un briesmu nomierināšanas vēsti.

Kristus ciešanu laikā pārkontrolēsim savu stāju pret Dievu! Vai mēs īsti, no sirds dziļumiem gribam modināt dievišķos spēkus sevis pasargāšanai no bojā ejas, vai gribam slavināt tikai savus cilvēciskos spēkus? Netiesāsim Dievu savās ciešanās, nedz žēlosimies par pasauli. Cilvēks ēd tāda koka augļus, kādu atvasīti ir pats uzpotējis nogrieztā auga stumburī. Nebūsim mazdūšīgi un mazticīgi. Paļausimies uz Visvareno Tēvu, kas ir debesīs un virs zemes. Dievs modīsies, ja mēs Viņu lūgsim. Tad noklusīs jūra un norims vētra.

Pagaidām strādāsim to, kas ir strādājams, mācīsimies amatus, krāsim zināšanas, gatavosimies dzīvei, sekosim pasaules notikummiem, aizsargāsim viens otru, izpalīdzēsimies, bet pāri visām lietām — paļausimies uz Dievu! Dievs ir taisnīgs un žēlsirdīgs. Darot sevi cienīgus Dieva palīdzībai, teiksim ar psalma vārdiem — „Dievs ir mūsu patvērums un stiprums, palīgs bēdās, kas mums stipri uzmācas. Tādēļ mēs nebīsimies, ja pat zeme būs sakustināta savos pamatos".

Dekāns D. Mūrnieks

Nometņu dzīve

Bavārijas ziemeļrietumu stūrī, Čechoslovakijas robežas tuvumā vēl arvien atrodas vairākas nelielas latviešu nometnes, kādas citur pa lielākais daļai likvidētas vai apvienotas. Tiršenreutā dzīvo vairāk kā 200 latviešu, Vunzidelē un Veisenštatē katrā tikai nedaudz pāri pussimtam, bet Marktredvicā — 450. Vairums Marktredvicas nometnes iemītnieku nodarbināti pie UNRRAs, bet dažas sievietes strādā vācu porcelāna fabrikā, kur ieguvušas labu darba prasmi, un pāris vīriešu — speciālisti vācu uzņēmumos. Diemžēl, nevienā no Marktredvicas trijām nometnēm nav arodu apmācību un pat arī ne valodu kursu, jo visi valodu pratēji esot nodarbināti UNRRĀ. Ar labu gribu tomēr arī šie tautieši vakaros varētu atlicināt pāris stundas nedēļā citu tautiešu labā. Visām trim nometnēm nav arī kopējas komitejas. Kultūrālā dzīve gan rosīga, kas lielāko tiesu pašu spēku nopelns. Lielākajā nometnē iedzīvotāju rīcībā ir 1200 sējumu liela bibliotēka ar angļu un vācu grāmatām.

LSK ziņo: no Šveices saņemtie medikamenti vispirms paredzēti tiem tautiešiem, ko neaprūpē UNRRA. Amerikāņu joslā medikamentus izsniegs pēc ārstu receptēm LSK pārstāvības. LSK medicīniskās aprūpes centrāle Heidelbergā daļu šo medikamentu šajās dienās nodos LSK Minchenē un Vircburgā, no kurienes tad tos saņems LSK tuvākās pārstāvības. Uz angļu joslu nosūtīs 26 kastes ar medikamentiem un tur to izsniegšanu kārtos Baltijas komitejas latviešu pārstāvji. No vācu firmām iegādāto Vigantolu un C vitamīnu tabletes LSK pārstāvības var saņemt LSK Heidelbergā.

Grēvenē, pēc turienes UNRRAs direktora ierosinājuma, organizē strādātāju klubu. Tā mērķis būs strādātāju interešu aizstāvēšana, aroda, saimniecisko, sociālo, kultūrālo un tiesisko interešu veicināšana, arodizglītības veicināšana un padomdošana darba jautājumos UNRRAs iestādēs. Kluba kompetencēs paredzēts ietilpināt arī sociālās apdrošināšanas jautājumus.

No Kleinkecas un bij. latviešu nometnes Lauingenā izslēgtos tautiešus, kas vēlētos kandidēt izceļošanai uz Kanādu un kas atbilstu Kanādas piedāvājumā minētām arodu prasībām, lūdz reģistrēties Kleinkecas nometnes birojā.

Vircburgā nodibināta latviešu juristu kopa, kuras mērķis ir gādāt par apkārtnē dzīvojošo latviešu juristu arodniecisko tiesību aizstāvēšanu un sniegt juridiskus padomus trimdā esošajiem tautiešiem. Par kopas priekšsēdi ievēlēts J. Preisbergs.

YWCAs nodaļa Memingenā veikusi klusu, bet panākumiem vainagotu darbu. Pēdējais YWCAs pasākums ir kādā nometnes pagrabā iekārtotās sanāksmju un nodarbību telpas. Nesen YWCAs dalībnieces parakstīja svinīgu solījumu.

Reitera koŗa bij. sekretārs Artūrs Lācis (14b, Wurzach, Kr. Wangen, DP Camp) lūdz piesūtīt viņam koŗa koncertu programmas (īpaši 1940. g. 20 g. atceres koncerta), kritikas, rakstus vai uzņēmumus no koŗa darbības koŗa vēstures restaurēšanai. Piesūtītos materiālus sūtīs to īpašniekiem atpakaļ.

— DARBA IESPĒJAS — AUDĒJĀM

Eslingenas tautas augstskolas praktiskos arodkursus līdz šim jau beiguši 677 tautieši. Šie tautieši izpratuši, ka viena vai otra aroda prašana nākotnē palīdzēs labāk iekārtoties un just drošāku pamatu zem kājām. Arodu apmācībās rosīgi piedalījušies arī inteliģento profesiju pārstāvji, kas tagad pēc pārskološanās var maizi nopelnīt arī citās nozarēs. Tautiešu interesi par atsevišķām nozarēm raksturo kursu beigušo skaits: šoferu kursus beiguši — 216, elektroinstallātoru — 40, dārzkopības - biškopības — 55, piensaimniecības — 46, galdnieku — 21, mūrnieku — 20, apģērbu un veļas piegriešanas kursus — 65, aušanas — 35 un vērpēju — 28 personas. Vairums arodkursus beigušo jau atraduši darbu armijas vai UNRRAs dienestā, vai arī strādā kolonijas darbnīcās. Tautas augstskolas sveštalodu kursos mācās 600 personas, visvairāk angļu un franču valodu. No jauna noorganizēti spāņu valodas kursi, kurus apmeklē 40 tautieši.

Šinīs dienās saņemts piedāvājums 56 audējām braukt darbā ārpus Vācijas. Līgums slēdzams uz vienu gadu, pēc kam darba devēja fabrika solās gādāt par dzīvokļiem. Mātes līdzi varēs ņemt bērnus un vēlāk iespējama arī pārējo tuvinieku izbraukšana.

Kā zināms, tekstilrūpniecībā darba iespējas, cerams, pavērsies arī Anglijā. Tā kā tieši šai nozarē darba prasmes apgūšana pie mašīnām neprasa sevišķi ilgu laiku, tad būtu nepieciešami nekavējoties rīkot kursus dažādās tekstilrūpniecības nozarēs, kā tas jau noticis Eslingenā. Šo jautājumu var atrisināt, stājoties kontaktā ar vācu tekstilfabrikām, kas vairākos gadījumos izteikušas gatavību pieņemt strādniekus un tos apmācīt.

Būtu laiks arī sievietēm nopietnāk domāt par arodapmācībām. Tieši tekstilrūpniecība ir viena no tām nozarēm, kur pēckara posmā visās valstīs vajadzīgas darba rokas.

H. M.

AMATNIEKU PĀRSTĀVJI DARBA PADOMĒ

Latviešu amatnieku organizāciju savienības ārkārtējā valdes sēdē 20. martā Eslingenā, apspriežot jautājumu par amatnieku ciešāku līdzdalību darba jautājumu kārtošanā, nolēma, ka turpmāk darba padomē jābūt pārstāvētiem arī amatniekiem, vismaz ar vienu savienības delegātu no katra apgabala, ko apstiprinās vietējā apgabala komiteja. Ciešāka sadarbība panākama arī ar LCK darba nozari. Savienība tādēļ izraudzīs savu pastāvīgu pārstāvi tieši pie darba nozares vadības. H. M.

DARBA PADOMES SĒDE

notika 21. martā Eslingenā, ar sekojošu dienas kārtību: LCK darba daļas vadītāja prof. R. Markus ziņojums par LCP un LCK lēmumiem darba lietās; Bavārijas apgabala darba daļas vadītāja J. Amtmaņa ziņojums par sarunām UNRRAs un armijas štābā; apgabalu darba daļu ziņojumi; ziņojumi no nometnēm; amatnieku pārstāvja ziņojums; darba padomes un darba tiesas organizācija un dažādi jautājumi. H. M.

6000 DP piedāvā darbu Ziemeļafrikā

Franču okupācijas joslā Starpvalstību bēgļu komiteja turpina reģistrēt DP, kas vēlētos izceļot darbos uz Ziemeļāfriku. Oficiāli paskaidrots, ka vispirms paredzēts saistīt darbā tehniķus, mechaniķus un būvstrādniekus. Uz Ziemeļāfriku varēšot izceļot 6000 DP. Apmēram 4000 strādniekus attiecīgās iestādes paredz saistīt no franču okupācijas joslas, bet pārējos no amerikāņu un angļu joslas. Pirmais izceļotāju transports paredzēts aprīļa beigās un darbā tos izvietos Marokā un Kasablankā.

Baltijas tautu DP franču okupācijas joslā saņēmuši piedāvājumu saistīties darbā arī Kanādas lielajās cukurbiešu fermās. Kanādas valdība ar Starpvalstību bēgļu komitejas starpniecību pieprasījusi cukurbiešu retināšanai un vispār cukurbiešu audzēšanai 200 strādniekus — lietpratējus. Darba līgumi būtu jāslēdz uz 3—5 gadiem. Tuvākas ziņas par darba apstākļiem Kanādā, līguma saistībām un event. izceļošanas termiņu vēl nav saņemtas. Šis jaunais Kanādas valdības piedāvājums nesaistās ar plānu ielaist Kanādā speciālistus no 22 nozarēm. H. M.

Latvieši ALPU piekājē

Kopš kara beigām, pašā Alpu kalnu piekājē, senā izsīkušā šļūdoņu ezera ieplakā celtajā Algoijas galvaspilsētā Kemptenē ir arvien koncentrējusies maza, apm. 500 cilvēku latviešu grupiņa. Kaut arī skaitā maza, šī grupiņa ir aizvien bijusi diezgan rosīga, noorganizējusi savu pamatskolu un vidusskolu, angļu un portugāliešu valodas kursus, šoferu, ādmiņu uc arodkursus, koŗus, dibinājusi un izdevusi mēnešrakstu „Sauksme", iespiedusi arī dažāda satura grāmatas, rīkojusi koncertus. Viss tas liecina, ka, lai veiktu rosīgu kultūras darbu, skaits, ja tas nav pavisam niecīgs, īsteni nav galvenais. Svarīgāka ir uzņēmība un sadarbība. Sevišķi par pēdējo jākonstatē, ka, kaut arī Kemptenes latvieši nav nekāds izņēmums un zināmas diferencēšanās tāpat kā citur arī viņu starpā atgadījušās, tad tomēr ķildas šeit nav nekad aizņēmušas ilgu laiku un pārvērtušās par „galveno nodarbošanos". Tas, varbūt, šeit tā ir tāpēc, ka, strādājot darbu, ķildām atliek maz laika.

Pagājušā gada augustā, atbrīvojot vācu skolu telpas, kurās atradās lielākās latviešu nometnes, 290 Kemptenes latviešus pārcēla uz Augsburgas nometnēm. Atlikušies 240 gan brītiņu apmulsa, bet, ātri pārorganizējušies, turpināja labi pasākto kultūrālo darbu, kaut gan tas tagad bija grūtāks. Šīgada februārī Kemptenes latvieši atkal saņēma svaigu spēku pieplūdumu, jo no Gēretsrīdas pie Volfrātshauzenas meža barakās mitināto igauņu un latviešu nometni pārcēla uz Kempteni. Ne visi Gēretsrīdas latvieši tomēr pārnāca uz šejieni. Daļa devās uz Augsburgu, sevišķi dažādi tehnisku nozaru speciālisti. Pēc Gēretsrīdas latviešu ierašanās Kemptenē latviešu skaits šeit atkal pieauga līdz 476. Jādomā, ka Kemptenes latviešu kultūrālais darbs pēc apvienošanās sekmīgi turpināsies, jo sevišķi skolām ir pieplūduši ne tikvien jauni skolēni, bet arī labs kvalificētu skolotāju kadrs. Jau īsajā laiciņā, kopš gēretsrīdieši ir ieradušies, ir atjaunojusies skautu un gaidu organizācijas darbība, kas bija apsīkusi pēc pagājušā gada skaitliskā sarukuma.

Par emigrāciju kempteniešos nav masveidīgas intereses, lai arī ir lielāks vairums tautiešu, kas reģistrējušies izceļošanai uz ASV un Braziliju. Diezgan rosīgi uz ASV Kemptenē reģistrējas lietuvji, kam tur ir radi un paziņas. Apmēram februāra sākumā tejienes UNRRA noorganizēja visām nometnēm un atsevišķi saviem darbiniekiem spāniešu valodas kursus, jo bija saņemta no centrālās pārvaldes direktora direktīva to darīt. Y.

ARĪ NELIELĀS NOMETNĒS VAR SASNIEGT DAUDZ

Nelielā Pegnicas latviešu nometne dienvidos no Baireitas, kurā tikai 320 iemītnieku, ir labs paraugs praktiskā darba un rosības ziņā. Nodarbināti visi darba spējīgie, lielāko tiesu pašā nometnē, arodnieciskās nozarēs. Iekārtotas vairākas labas darbnīcas, no tām lielākā koka apstrādāšanas un rotaļlietu, nodarbinādar a 28 cilvēkus. Gatavo ne vien sīkākus priekšmetus, bet arī mēbeles. Auto mechaniskajā darbnīcā strādā 8 cilvēki un tajā ražo elektriskās plītītes, elektriskos gludekļus, cirvjus un mājturības piederumus. Iepriecina tas, ka gandrīz visi šajās darbnīcās strādājošie nav vis ilggadīgi speciālisti, bet amatus iemācījušies savā nometnē. Saimnieciski rosīgs ir kooperatīvs. Nometnes darba sasniegumus bieži inspicē amerikāņu un UNRRAs augstāki virsnieki un nesen ieradies ārī kādas Brazilijas filmu sabiedrības pārstāvis, solīdamies atbraukt vēlreiz un nometnes pasākumus filmēt. A. B.

VĒSTULES REDAKCIJAI

A. Renerts, Dinkelsbīlē

VAI TAS IR PAREIZI?

Apsverot tālākās emigrācijas jautājumu, nedrīkstētu aizmirst invalidus un pārējos sociāli apgādājamos. Nesen satiku tautieti, kas centās apgalvot, ka invalidiem neesot daudz ko raizēties, ja arī viņiem tālākā emigrācija nebūtu iespējama: vācieši tos savākšot kopā un aprūpēšot. Nezinu, kas šim tautietim lika tā runāt, bet nevaru saprast, kas vāciešiem var būt par interesi aprūpēt citu tautu piederīgos. Vācu tautai pašai ir pārāk daudz invalidu.

Otrs piemērs. Pieteikšanās uz Kanādas piedāvājumu ļoti dzīva. Dažās nometnēs reģistrējušies pat visi dažu profesiju pārstāvji. Nav teikts, ka visiem, kas reģistrējušies, arī izdosies aizceļot, jo pieprasīto procents nav liels. Daži šo jautājumu cenšas nokārtot individuāli. Viss tas zināmā veidā raksturo šo tautiešu nostāju. Personīgās intereses viņi stāda augstāk par kopības interesēm. Kad tikai viņiem iespējams tikt prom un būtu daudz maz cienšami dzīves apstākļi.

Vai tā ir pareiza nostāja? Vai šiem tautiešiem nebūs neērti pret tiem, kuŗus tie atstās viņu liktenim? Bija tāk laiks, kad arī tagad nespējīgie tādi nebija. Vai tāda būtu pateicība par upuriem, ko šie ļaudis devuši vispārībai?

Visu to tagad izjūtot un pārdzīvojot, neatvairāmi jāsecina, ka nodzīvot mūžu nav tikai tiesības vien, bet tas ir arī p i e n ā k u m s, tas ir arī t i k u m s.

Alfreds Ābers, Neietingā

SĪKIE JAUTĀJUMI

Klausoties radio, nepacietīgi gaidot un lasot katru avīžu numuru, vispirms meklējam ziņas, kas kaut ko jaunu stāstītu par mums un mūsu nākotni. Bet visam tam blakus interesi bieži vien saista arī lietas un vērojumi, gar kuŗiem mums nav nekādas daļas, bet kuŗus tomēr cilvēka zinātkāre nevar atstāt neatbildētus.

Jau trešo gadu elpodams svešo Bavārijas gaisu, skatīdams brīnišķīgas dabas ainavas, klausīdamies kalnu strautu čalas un upju murdoņu, vērodams mežus, laukus, pļavas, pilsētas un ciemus, es pārsteigts esmu atradis, ka še — pēc daudzuma un dažādības ir ārkārtīgi maz putnu. Kūst sniegi, arājs ar, sēj sējējs, bet cīrulis Bavārijas gaisos savus spārnus nevibrina un netrīzuļo. Kāpēc, es jautāju. Zied ievas upju līčos, smaržo naktsvijoles, mirdz rasas pilēs krūmāju zaros, bet brīnišķīgo lakstīgalas dziesmu neesam šeit dzirdējuši! Pat pelēko vārnu te neredz, krauklis nekrimšķina, žagata nežadzina. Kāpēc? Viscaur Bavārijā ir govis un ganāmpulki, zālainas pļavas un ganības, bet ganiņš netrallina. Ir meitas un puiši, bet pie darba un vakaros viņi nedzied. Pat vardes negurkšķ dīkos, vaboles nelido vakara krēslā! Kāpēc tas tā?

Man gribētos palasīt, ko dabas zinātnieki par šiem jautājumiem varētu pastāstīt.

ROZE, kuŗas man nebija . . .

Reiz bija latviešu balets.

Mūsu balets, mēs teicām. Operas nams dimdēja no aplausiem, kritiķi piektajā rindā vēlīgi smaidīja, šad un tad piedurdami zīmuļa galu programmas baltajām malām. Speciālisti rakstīja grāmatas, žurnālisti simtiem rindu. Tais reizēs, kad vajadzēja reprezentēt latviešu mākslu, Nacionālās operas priekškars allaž pašķirās spožai baleta izrādei. Balets bija it kā ģimenes brīnumbērns, kam jābrīnina svētdienas viesi. Pēdējos gados balets aizpildīja vairāk vakaru nedēļā nekā operas izrādes. Tas bija vieglums, skaistums, elegance, puķes, sumināJumi.

Kādu dienu no amerikāņu armijas autobusa Heidelbergā izkāpa divi duči cilvēku. Tiem sekoja vesela krava lielu, nekrāsotu koka ķoferu. Nezinātājam varēja likties, ka tā ir aktieŗu trupa. Varbūt teātŗa mīļotāji, kas nebīstas nedz grūtās mākslas, nedz slidenā autoceļa un par šo drosmi saņem publikas aplausus un recenzentu atzinīgas rindas.

Tomēr, šoreiz vērotājam ar minēšanu neveicās. Vismaz, pāršķirstot pēckara latviešu avīzes, nav gadījies redzēt necik iespiestu vārdu par šiem cilvēkiem, kas arī runā latviešu valodu. Tātad teātŗa mīļotāji vis nebūs. Bet tā kā mēs dzīvojam zemē, kur latviešu valodai nav izcilas nozīmes, tad ir derīgi lasīt laikrakstus vēl citās valodās. Tā var, starp citu, uzzināt, ka amerikāņu armijas izdevumi un vācu laikraksti bieži pieminējuši šo mākslinieku grupu, kas reprezentē latviešu baletu.

Kopš tās dienas, kad pulkvedis Tapers (Tupper) Oelsnicā 1945. g. maijā kā pirmais amerikāņu armijas pārstāvis aicināja latviešu baleta māksliniekus dejot karavīriem un šai vakarā lika sprāgt 160 šampanieša pudeļu korķiem, balets sniedzis pāri par 200 izrāžu latviešu nometnēs, vācu teātros un amerikāņu, angļu un franču karavīriem, gūstot skaļāko atzinību no amerikāņiem un izcilākās kritikas no vāciešiem. Ievērojamākais panākums bija divu baleta viencēlienu „Romantiska epizode" un „Habanēra" uzvedums Štutgartes operā pērn novembrī un izrādes izlutinātajai Baireutas publikai. Šīgada janvāŗa pēdējās dienās radio klausītāji bieži dzirdēja AFN ziņojumos: „The famous Latvian ballet will dance in Heidelberg".

Kādreiz Rīgā, kad balets bija visu mūsu lepnums, drīkstēju no operas zāles tumsas noskatīties ģenerālmēģinājumos. Tagad, kā amerikāņu laikraksta un jaunākās latviešu avīzes līdzstrādniecei, man bija privilēģija un prieks piedalīties dažā labā baleta braucienā, salt mazās, neērtās ģērbtuvēs, stāvēt necilu skatuvju kulisēs, palīdzēt apgaismošanas meistaram bārties uz vājām ierīcēm un redzēt, cik daudz grūtību pacieš mākslinieki, kas, kā publikai šķiet, ar baletkurpēm viegli pārslīd pāri DP dzīves sūrumiem. Tas izskatās brīnum viegli un jauki, ja smaidošā Aina Ezergaile dejo žirgto Pirueti. Bet ir divaina sajūta, skatot baletmeistaru Osvaldu Lēmani un Mirdzu Tillaku „Ubagu dejā". Šī deja gūst visvairāk aplausu, skatītāji tai bieži uzgavilējuši kā lieliskam mākslas sniegumam, taču, mājās pārgājuši, vairs nedomā par to. Bet tie, kam pašē ir divi neapskaužami burti, to iedēvējuši par „dīpīšu deju".

Mūsu baletnieki ar ģimenēm dzīvo Lichtenavā. Viesnīcas „Rotes Ross" saimnieks savu mūžu nav redzējis tik trakus cilvēkus. Kā nu nē — grib kaisīt baltu pulveri uz viņa deju zāles grīdas, lai varētu dejot! Tomēr lāga vīrs saprot mākslu. Kalifoniju gan neļauj kaisīt, bet ar ūdeni grīdu aplaistīt drīkst. Nereti ūdens gan sasalst par plānu ledus kārtiņu, jo Golfa straume atrodas pārāk tālu, bet baleta māksla ir prasīga, dejotājiem jāvingrinās ikdienas.

Kādreiz Edīte Pfeifere bija lielākā adītāja operā. Tagad visas baletdejotājas pierādījušas talantu šūšanā ar tik labām sekmēm, ka izcilie kostīmi bieži pieminēti recenzijās. Lāpot un šujot un mazgājot aiziet nedaudzās dienas, kad latviešu balets ir „mājās". Pārējā laikā tas parasti ir motorizēts bālets — ceļā ar divi smagām mašīnām un vienu vieglo auto. Ja lietā likti tikai baletnieku divi divriteņi, tad tas nozīmē, ka brauciens tepat uz tuvējo Ansbachu, — uz kino vai citām ansbachiskām izpriecām. Kilometru skaits, kas nobraukts pa mākslas ceļiem, sniedzas tūkstošos. Tas rakstnieks, kas reiz mantos baleta dienas grāmatu, droši ieies literātūras vēsturē, kaut vai kvantitātes pēc. Vienu nedēļu baletnieki izmitinājušies pat vājprātīgo iestādē, bet citu reizi gandrīz nonākuši cietumā par satiksmes noteikumu pārkāpšanu. Gan taisni, gan greizi, gan gludi, gan grumbuļaini ir ceļi, kas ved uz skatuvi. Bet piecas minūtes pirms izrādes viss aizmirstas. Ģērbtuvē, kur pie mazas elektriskās krāsniņas sildās balētkurpes, gandrīz varētu sākt interviju, ja vien varētu atrast vietu bloknotam ar zīmuli.

Osvalds Lēmanis un Mirdza Tillaka „Ubagu dejā"

Lai baleta dāmas un arī alfabētiskā kārtība piedod, bet ģērbtuves vidū stāv viena no elegantākajām figūrām baleta pasaulē — Rūdolfs Saule, un neviens neuzdrošinās teikt, ka viņa priekšzīmīgā baltā žakete darināta no palaga, — viņš to valkā ar spāņu granda iznesību. Viņam līdzās jo miniatūrāka izskatās Aina Ezergaile. Viņai pirms iziešanas uz skatuves vēl žigli jānomutē maza žirafe starp grima vācelēm. Tas tāpēc, ka šodien ir liela izrāde — citreiz pietiek ar otrās šķiras amuletu — trim melniem sunīšiem. Un ja jau esam sākuši lietot īpašības vārdus pārākajā pakāpē — vismierīgākais starp baletniekiem ir Arvīds Fībigs. Arī par Eiženu Mežuli nevarētu teikt, ka viņš drīz ielidos zālē ķiniešu dieviņa izskatā.

Mirdza Tillaka, ar cigareti vienā un lūpu krāsuli otrā rokā, kļūst ik brīdi skaistāka un interesantāka. Marija Ancāne ģērbtuves stūrī klaudzina kastanetes ar viņai visās izdarībās raksturīgo apņēmību. Vēl šai ģērbtuves kvadrātmetrā redzamas tādas pretešķības, kā ļoti blondā un trauslā Valērija Riekstiņa un ļoti melnmatainā Habanēra — Ņina Krēsliņa. Bet ja klāt būtu amerikāņu preses fotografs, tad viņš noteikti gribētu lasītājiem parādīt, kā Erna Pilupe auj kājās melnas tīkla zeķes groteskai dejai ar Fībigu.

Visiem pa vidu ar cāļu mātes lepno mieru kustas svarīgākā persona — ģērbtuves pārzine Anete Meiersdorfa. Bet, patiesību sakot, piecas minūtes pirms izrādes, visas personas ir vissvarīgākās. Apgaismošanas meistars Zilvestris Skurulis pārbauda gaismas māģijas noslēpumus, izrādes vadītājs Jēkabs Vērnieks vai viņa vietnieks dēls Gunārs dod rīkojumus uz demokratijas principu pamatiem. Baleta direktors Kārlis Nūnavs vienīgais staigā frakā un izdala uzmundrinošus smaidus. Viņam šai uzdevumā piepalīdz Nūnava kundze un sekretāre E. Mengiņa. Un kaut kur, citā telpā, mūziķi skaņo instrumentus un omu. Tie ir: Valdis Treimanis, Andrējs Lindbergs, Valdemārs Ģibietis, Johans Meiersdorfs. Pianisti Editi Timmermani šai rindā minēt nevar, jo viņas instruments nav paņemams līdzi padusē, bet gaida zālē.

Tā visi ir uztraukti, un izrāde var sākties. Arī es esmu uztraukta, jo nu ir pēdējais laiks saņemt dūšu un tuvoties tam cilvēkam, kas sēd vistālākajā un tumšākajā ģērbtuves stūrī, nerunā, neredz neviena, bet bez kuŗa latviešu baletam nebūtu tā spožuma toreiz Rīgā un tā mākslinieciskā spēka, kas to vada šeit. Rīgas publika viņu mīlēja, un viņš atmaksāja ar to, ka atteica daudz vilinošu ārzemju piedāvājumu. Tagad viņš dejo ar latviešu baletu visnožēlojamākos apstākļos un reizumis izpilda pat niecīgu lomu baleta uzvedumā, tāpēc ka trūkst dejotāju. Mākslinieks, ko varētu dēvēt par zvaigzni, ja vien nebūtu pieņemts domāt, ka zvaigznes ir vienīgi debesīs un Amerikā.

Tur viņš sēd, galvu rokās ieņēmis, kā cilvēks, kas šaubās par sevi. Un būtu grūti redzēt tik nomāktu, ja nezinātu, ka viņu pavada visu viņa mākslinieciskajai vadībai pakļauto mākslinieku uzticība un mīlestība un nerimstoši publikas aplausi.

Bet liekas, it kā viņš sēdētu un domātu: „Reiz bija latviešu balets."

Rita Liepa

Nezāles mūsu valodas druvā

Kāds laikraksts ziņo, ka draudzes padomes rīkotais vakars noslēdzies ar kopīgu azaidu. Tad ir gan ilgi kopā bijuši! Jo azaids, lūk, ir tas pats, ko vēlāk sākām saukt par brokastīm. Aplam runāt par azaidu pusdienu vai vakariņu nozīmē.

Sirotāji ir bīstami ļaudis, to zināms jau no vēstures. Viņi iet sirodami, t. i., laupīdami. Vai tiešām arī skauti iet sirodami savos sirojumos? Daži labs ekskursiju draugs saka: „Vasarās es bieži devos sirojumos pa mūsu dzimteni." Nesen kāds rakstīja arī, ka mēs, nabaga bēgļi, tagad sirojot pa Vāciju. Mānīšanās vien būs — skauti dodas gluži godīgos gājienos, ceļojumos, bet nabaga bēgļi klīst pa svešām zemēm, tomēr neko nelaupīdmi — nesirodami.

Trauku var pieliet un atkal izliet — piepildīt un izpildīt. Bet dziesmas dzied (nevis izpilda), klavieŗu kompozicijas spēlē (nevis izpilda), darbu veic, dara, padara, (nevis izpilda) utt. Izpildkomiteja ir burtisks krievu vārda tulkojums. Latviešu uztverē tāda komiteja varētu tikai klētis izpildīt, bet ne piepildīt. Arī iepriekšējās frazes ir krievu, nevis latviešu garabērni.

J. Zariņš

Pēteris Ermanis

Līdzība par slīcēju

Velk straumes spēks, velk baigā dziļumā,
Vēl grib ko satvert roka izstieptā.
Vai peld vēl salmiņš, slīcējam kur ķerties?
Bet skati izmisušie velti skraida.
Nav, nav nekā. Rauj dziļums. Nāve gaida.
Lūk, burbulis. Pie tā vēl pirkstiem tverties?

Tā trimdinieks, kas posta straumē grimst,
Vēl paglābēju gaidīt nenorimst.
Vai jāslīkst? Bija taču . . . Tiešām: jau
Pat draugu labvēlības salma nav.
Un, vairs kad bezcerīgam nav kur ķerties,
Pie baumu burbuļa viņš grib vēl tverties.

Jānis Sarma

«MONIKAS» LIELAIS ATRADUMS

(Beigas)

— Muktepāvelīt! viņa sirsnīgi teica, — tu jau man tagad gandrīz kā māte, bet ja Aļošs mani . . . — viņa nosarka, — tiešām iznāks tā, kā tu nupat teici, tad tu vairs nedzīvosi šai būdā, bet nāksi uz mūsu māju un būsi man pilnīgi mātes vietā!

— Būšu, manu putniņ, būšu tev mātes vietā, lai varētu ik dienas priecāties par tavu laimi.

Moņa aizskrēja mājā, priecīgi dūkdama:

„Talū dzīvo muna meiļo,
As navoru sazatikt! . . ."

Nu viņa arī nedusmojās, kad tēvs, vērodams viņas prieku, zobojās, lai tik neapdedzinot spārniņus, lidodama ap sveci.

Sākot ar otrdienu, viņa nu sēdēja pie savas istabas gala loga un, kaut ko knubinot, uzmanīgi vēroja Meikuļa būdu, kas līka un greiza bozās dīķmalē netālu no Paukštu sētas. Trīs dienas viņa tā nosēdēja neko sevišķu neredzēdama. Gadījās, ka Aļošs kādreiz iznāca no mājas un pagājās aiz pakšķa vai arī pasmēla no dīka ūdeni. Tas bij viss. Bet trešās dienas pavakarē gar Meikuļa būdu, nūjā atspiedusies, klunčoja Muktepāveļu kūme. Tā kā Aļošs patlaban gāja uz dīķi pēc ūdens, vecā apstājās un pateica puisim kādus vārdus, pēc tam atkal ņodamās tālāk.

— Nu kaut kas būs! — Monika tūliņ saprata. Taču šai dienā nebija vēl nekā. Bet ceturtās dienas rītā notika kaut kas neparasts. Acīm redzot Aļošs taisījās doties kādā garākā ceļā, jo bija apvilcis savu svētdienas tērpu. Acumirklī arī Moņa ielīda jaunajos brunčos un pakēra pasmagu kurvi ar olām, ko vajadzēja nest pārdošanai uz Rēzekni.

Pa to starpu Aļošs bija iegājis mazajā piebūvē būdas galā un nu iznāca no tās, vezdams pie rokas saitē savu veco, kaulaino kazu. Otrā rokā viņam bij brūna vista un gara nūja, bet mugurā uzsiets katls. Bija noprotams, ka Aļošs gribēja pamatīgi pārveidot savu saimniecību, kuŗas svarīgākais inventārs bij kaza un vista. Varbūt viņš gribēja meklēt sev jaunu dzīves vietu? Viss varēja būt!

Kamēr Aļošs, vilkdams neklausīgo kazu, lēnām gāja pa lielo ceļu, Moņa, slēpdamās sāņu takās, kas vijās sakņu dārzu un māju starpā, aizsteidzās viņam priekšā, tā ka abiem vajadzēja sastapties lielā meža malā, kur gar dziļu aizu vijās šaura taka — taisnākais ceļš uz Rēzekni no Laukāru ciema. Abi sastapās takas sākumā. Moņa nesa uz plecu olu grozu — šaurais ceļš to neatļāva nest pie rokas. Aļošs vilka kazu, kas neparko negribēja iet, jo laikam baidījās no stāvās aizas kraujas. Viņi abi apstājās.

— Sveiks, Aļoz! Vai tu uz Rēzekni iedams?

— Labdien . . . Moņa — jā, uz Rēzekni gan.

— Arī es dodos turp un man ļoti jāsteidzas.

— Tad ej vien pa priekšu, jo mana kaza . . .

— Labprāt es ietu pirmā, bet man bail!

— No kā tad tev bail?

— Redzi, Aļoz, puiši taču ir tik pārdroši! Ja tu man nāksi aiz muguras, tu pavisam nemanot varētu mani satvert un noskūpstīt . . . neviens jau to neredzēs, tāpēc ka takai vienā pusē ir aiza, bet otrā stāva krauja, kas pie tam vēl apaugusi krūmiem . . .

— Bet — Aļozs nosarka — tu tāču redzi, ka man abas rokas aizņemtas: tiklīdz es gribētu tevi aizkart, man paspruktu vai nu vista, vai kaza — kā gan es tos varētu te aizā vairs notvert?

— Jā, bet tu jau vari iespraust nūju zemē, piesiet pie tās kazu, pēc tam noraisīt no muguras katlu, nolikt to zemē un pabāzt zem tā vistu — tad tev būs brīvas abas rokas, kurpretī man abām rokām jātur olu grozs? —

— Labi, — Aļozs teica, — tad es iešu pirmais — ar to tu gan drusku nokavēsies, bet par to tev nebūs no manis jābaidās. Un viņš devās pa šauro taku Moņai pa priekšu.

Kad abi bij sasnieguši takas šaurāko un bīstamāko vietu, Aļozs apstājās, iesprauda zemē nūju un piesēja pie tās kazu.

— Kaza kāro pēc zāles, skatīdamās pēc tās, viņa var ievelties aizā. Tu jau brīdi vari turēt savu grozu ar vienu roku, otrā es tev iedotu savu vistu. Pats es tad noņemšu no muguras katlu un iemetīšu tur saplūktas zāles, lai kaza tad ēd.

Protams, Moņa paņēma turēt vistu, bet Aļozs plūca zāles un meta katlā. Kad kaza sāka ēst, viņš atnāca pie Moņas un, tā kā vienā rokā tai bija vista, bet ar otru vajadzēja turēt smago olu grozu, tad viņa nespēja aizstāvēties, kad Aļozs to noskūpstīja, pie tam veselas trīs reizes un uz pašām lūpām. Aļozs, kuŗš, atskaitot viņa kautrību, bija citādi pavisam krietns zēns, neteica vairs ne vārda, bet uzsēja sev no jauna mugurā katlu, paņēma no Moņas vistu un stūma kazu atmuguriski atpakaļ, jo uz šaurās takas tā nevarēja apgriezties. Arī Monika, protams, vairs negāja uz Rēzekni, bet devās līdz Aļozam pie tēva. Turp nonākuši, viņi izstāstīja, kas noticis, un tā kā abi runāja vienu un to pašu, tad vecajam Paukštam nebija nekāda iemesla šaubīties, ka viss ir tīrā patiesība. Mierīgi noklausījies abu stāstā, viņš teica:

— Tu, Aļoz, tu tiešām esi izturējies pret manu meitu kā nelietis, ko, ievērojot tavu kautrību, nemaz nevarēja paredzēt. Bet labāku vīru viņa nav nemaz arī pelnījusi. Tāpēc ņem vien nu viņu pie rokas un ejiet tik abi pie baznīckunga, kas šādas lietas kā jūsējā spēj nokārtot arvien vislabāk. —

Tad Meikuļu Aļozs un Paukštu Monika aizgāja pie baznīckunga.

Kas un kur?

„New York Herald Tribune" sniedz kādas aģentūras ziņu, ka Jēnā, krievu joslā, kāda ārsta privātajā laboratorijā atrastas Ģētes un Šillera mirstīgās atliekas. Abu zārki kara pēdējās dienās, tuvojoties sabiedroto armijām, no Veimaras kapenēm nogādāti Jēnā. Tagad tie novesti atpakaļ un novietoti kapenēs, kur bija atradušies vairāk nekā gadu simteni.

Musolini dzimtajā pilsētā Forlī atrasts kāds Rosini oriģinālmanuskripts — 5 lappušu apmēra nepublicēta kompozicija ar Rosini tekstu un parakstu rokrakstā. Paraksts datēts 1821. gadā.

Oslo iestādes atteicās atļaut amerikāņu filmas „Dusmu augļi" izrādes, jo tās iznomātāji pieprasīja, lai filmai sākumā un beigās pievienotu īpašu paskaidrojuma tekstu. Šāds teksts amerikāņu instancēm licies nepieciešams tādēļ, ka šī pēc Džona Steinbeka romāna veidotā filma gan ir teicāmi izdevusies, bet pēc satura nesniedz glaimojošu Amerikas dzīves attēlu. „New York Herald Tribune" filmu jautājumam velta ievadrakstu, kur apskata Holivudas dilēmu: vai nu ļaut brīvi plūst Holivudas parasto ražojumu straumei uz ārzemēm, ļaujot eiropiešiem pašiem no tām talsīt secinājumus par Amerikas dzīvi un mākslu, vai arī katrai filmai pievienot veselu amerikāņu vēstures, sociioloģijas un tautsaimniecības kursu. Pēdējais gan laikam nebūšot iespējams. Tomēr jāparāda, ka Savienotās Valstis miljonāru ir diezgan maz, ka ļoti liela daļa amerikāņu tomēr nav psichopati un ka indiāņu, teku zinātāju un prēriju kaŗu laiki sen pagājuši.

Chronika

Dānijā Ž. Pauzera izdevumā iznākuši Valdemāra Damberga 4 cēlienu drāma „Inta". Redaktora E. Vilāna vadībā gaitas sācis turienes latviešu skautu un gaidu žurnāls „Jaunatnes Balss" (latviešu un angļu valodā).

Apgāda „Latvis" izdevumā iznākušas E. Raistera izmeklētas Jāņa Poruka dzejas. Krājumiņā ietelpj ap 40 Poruka dzejoļi, tam pievienota O. Norīša zīmēta Poruka ģīmetne, bet grāmatiņas vāka zīmējumu devis R. Vītols.

Regensburgas vācu avīze „Mittelbayerische Zeitung" labvēlīgi atzīmē latviešu kultūras dienu Regensburgā, ko ievadījis dievkalpojums ar amerikāņu armijas mācītāja Viljema Benta piedalīšanos. Sekojošai mākslas un daiļamatniecības skatei laikraksts tāpat veltījis labvēlīgas piezīmes.

Valdemāra Kārkliņa noveles „Koka kapote" izdevis apgāds „Grāmatu Draugs". Krājumā ietelpj 10 noveles.

Talantīgs stāstnieks

ĢIRTS SALNAIS. NOLĀDĒTAIS LĪCIS. L. RUMAKA APGĀDS MERCFELDĀ, 1946.

Ģirts Salnais ir platā ceļa gājējs, jo Dievs viņu izšķērdīgi apdāvinājis ar mākslinieka spējām vairākos virzienos. Viņu interesē ne vien rakstniecība, bet arī skatuve, un aculiecinieki vienā balsī stāsta, ka Salnā aktieŗa māksla vērtējama ar pavisam nopietnu mērauklu. Rakstniecībā Salnais neparasti efektīgi debitēja ar romānu Okers, pēc tam ar drošu žestu nometa publikas priekšā dažas lugas, un nu tas pats sakāms par viņa pirmo stāstu grāmatu Nolādētais līcis, kurā jau sacerējumu apmēri pamudina secināt, ka autors nav un negrib būt nekāds niekotājies. Paraduši jaunos spalvas bruņiniekus ieraudzīt ar dzejoļu krājumiņiem vai nelieliem stāstiņiem, no Ģirta Salnā plašā vēriena patiešām samulstam. Bet ka spēju daudzpusība un intensitāte var būt arī bīstama un dažu ātri pazudina, samulsinot tā, ka nepagūst laikā izšķirties, kurā virzienā doties, vai pamudinot jau pašā sākumā izšaut visu pulveri, par to mūsu mākslas vēsturē zinām dažu labu piemēru.

Sava galvenā darbības lauka izvēlēšanās Salnajam nav atliekama, īpaši tādēļ, ka viņš nav vairs nemaz tik jauns. Un ja šai gadījumā vispār iespējams kādu padomu dot, tad liekas, ka kuplākie lauri viņam paredzami kā rakstniekam epikas plašākajās formās — romānā un garā stāstā (interesanti jau tagad piebilst, ka šai grāmatā īsākais stāsts — Japāņu karabīns — ir arī visvājākais).

Vīlušies visi, kas pēc Okera domāja Salno redzēt kā būtisku urbanistu Anšlava Eglīša garā. Nu savos stāstos viņš līdz kaklam iebridis Lubānas klānos, tēlodams tos ekspresīvi romantiskā izteiksmē. Liekas, ka Salno saista tieši šī klānu ainavas pirmatnība, jo līdz ar autoru tajā iegrimst arī viņa Malienes cilvēku tēli, tā ka, lasot šos stāstus, rodas tāda sajūta, it kā būtu nokļuvuši kādā pavisam reti apdzīvotā apgabalā. Pretēji Sprūdža vai Klīdzēja šī novada cilvēkiem, kas parasti ir tipizēti sava novada ļaudis, Salnā varoņi ne ar ko daudz neatšķiras no Vidienes un Rietumlatvijas ļaudīm, un pat svētkos vai dzīrēs viņi reti kad savijas ciešākā muskulī. Ja, piemēram, Klīdzējs pēc tādiem pašiem priekšnoteikumiem kā Ģirta Salnā Nolādētajā līcī aprakstītu Jāņu vakaru zivju ķēniņa Kodola sētā, tad gan bez kaušanās neiztiktu, bet Salnajam pietiek ar asu valodu, un, kad prāti jau pārāk sakarsēti, viņš uzsūta bargu pērkona negaisu, kas noteic drāmatiskās situācijas atrisinājumu bez asinīm. Interesanta Latvijas „džungļu romantika", — tā varētu raksturot šo Salnā stāstu esenciālo pazīmi, un jau šai ziņā vien autors ienāk latviešu literātūrā ar kaut ko jaunu.

Otra pazīme, kam Salnā stāstos nevaram paiet garām, saistās ar viņa izteiksmi. Tā tiecas izlocīties latviešu literātūrā nepieredzēti garos periodos, kur reti kāds substantīvs palicis bez epiteta, un bieži ar to apbalvoti arī verbi. Ir arī tā, ka Salnais nevar samierināties ar vienu epitetu, bet virknē kopā vairākus. Protams, viņam vajadzīgi arī salīdzinājumi un metaforas. Viss tas ir apzinīgu stila studiju rezultāts, un Salnais viegli varēs atsaukties uz dažu labu cittautu autoru. Latviešu lasītājam, kas nav pie tāda stila pieradis, Salnā tēlojuma uztveršana prasa jūtamu piepūli. Autoram ieteicams pārdomāt, par cik viņš savā izteiksmē būtisks un kas ir tikai oriģinālitātes meklēšana. Varbūt, ka rezultāts nemaz nav viņa paša un lasītāju pūliņa vērts. Lai nu būtu kā būdams, jāatzīst, ka šoreiz izteiksme labi pieskaņota tēlojamam objektam — klānu pirmatnīgam plašumam.

Stāstu tiešajā fābulā, atsevišķu situāciju izveidojumā, tāpat personu raksturojumā un rīcības motīvācijā šoreiz Salnais nekā jauna nav varējis dot. Var pat teikt, ka šo stāstu sižets diezgan parasts, dažā momentā pat šablonisks, un autors tad nu to cenšas padarīt interesantāku ar dēku elementu piejaukumu. Kopējais veidojums tomēr nav bez paviršībām, pavāji vai pat pilnīgi nemotīvētām vietām.

No grāmatas trim stāstiem interesantākais, spriegākais — Sigismundas uzvara, kaut gan tieši tajā visvairāk dēku romantikas. Jābrīnās, kādus trakus šacha vilcienus autors izdarījis stāsta ekspozicijā ar pulkvedi Hersu: tas ir norvēģis, kas iekļuvis pirmā pasaules karā vācu armijā, Ženevā samīlējies un apprecējis latviešu jaunavu, bet kaŗa norisē nokļūst sievas vecāku mājās. Arī tālāk stāstā vairākas tikai paticamas vietas, pat personu valodā. Piemēram, kāds apakšvirsnieks vācu valodā saka: „Viņš liek sveicināt jūs un Sigismundas . . ." — apakšvirsnieks mirkli padomāja, „jaunkundzi utt."" Te nu autors piemirsis, ka vāciski Sigismundas jaunkundzes vietā būtu Fräulein Sigismunda, tātad pēc Sigismundas vārda šoreiz vairs nekāda pauze nevar rasties. Mirdza uz savam vīram dāvātās fotografijas uzrastījusi: „Manam mīļajam Trigvem Hersam"; uzvārds te gan būs bijis vajadzīgs tikai tādēļ, lai autors varētu pierādīt, ka fotografijas īpašnieks tiešām ir pulkvedis Herss.

Nolādētajā līcī reljefāk izveidoti vecais un jaunais Gaņģis. Stāstā par japāņu karabīnu jau tas vien neticami, ka piefrontes joslā zēnu sūta bīstamā ceļā pēc noglabātas šautenes. Stāsta beigās Andris ar Ingu tikpat neticami, nepārceldamies nemaz uz citu vietu, mierīgi aiziet zvejot, kaut gan šo vietu taču ienaidnieks būs ievērojis. — Sīkākā analizē Ģirta Salnā stāstos būtu iespējams uzrādīt vēl dažu vāji motīvētu situāciju vai notikumu norisi.

Grāmatā diezgan daudz iespieduma kļūdu, bet pret tām pašlaik grūti cīnīties. Jāpiemin tomēr dažas kļūmes stilā un gramatikas likumos, kurās vainojams pats autors. Savādi liekas, ja kādā vietā lasām par „rudens miera svelmi" (?). Nevar teikt: „. . . augļu nabagos (augļiem nabagos) ziemas mēnešos". Labāk tomēr būs nevis „liesmīgs", bet „liesmains" nemiers. Nevis „meiteni", bet „meitene būta jāapcietina". Rupjas kļūdas verbu formās: „nelaižiet", „pārvēršiet" utml.

Jānis Rudzītis

Sporta apkarošanas inspektors

Diemžēl pagājušā reizē, ziņodams, ka esmu nodrošinājis sev darbu uz laiku laikiem, būšu druscin salielījies. Gluži tik labi ar patentēto dīpīšu guļas vietu ražošanu neveicas.

Ceru, ka man šo pārsteidzību pārāk ļaunā neņems, jo maldīties jau, kā saka, ir dīpiski. Vai es esmu vienīgais, kas priekā iebrēcies, domādams, ka nupat mednis rokā, Amerika atklāta, lielās politikas jautājumi atrisināti, politiķu un aprūpētāju grupas sapratušās, DP status beidzot noskaidrots? Tas jau atgadījies arī citiem. Tikai tie negrib tik labprātīgi atzīties.

Nodomu kļūt par izgudrotāju esmu spiests atmest aiz vairākiem iemesliem. Pirmkārt: noskaidrojies, ka tie latvieši, kas brauks uz Angliju, tur tāpat dzīvos barakās un tātad pēc maniem patentētiem trokšņiem un slapjumiem neilgosies. Otrkārt: tādu konstrukciju izgudrot izrādījies ļoti grūti. Gandrīz tikpat grūti kā atrast LCK mitekli.

Un tā nu es, mīļie lasītāji, esmu atkal bez īstas nodarbošanās un varu tikai no sirds priecāties līdz ar daudziem bēdubrāļiem, ka profesors Markuss ļoti aizņemts ar DP universitātes lietām Minchenē, jo, iedomājaties paši, cik nepatīkams būtu stāvoklis, ja LCK darba nozare pati sadomātu sākt darbu un prasītu arī no citiem, lai tie sāk darbu, un nevis tikai reģistrētos nometnēs par strādātājiem. Pēc pēdējiem pieredzējumiem esmu atzinis, ka pareizākais darbs, ko darba nozare var darīt, ir nedarīt nekā, jo prasīt no mums, trimdiniekiem, lai mēs patiesi pārskolojamies kādam arodam, īsteni būtu grēka darbs. Ja mēs neprasām no kurpniekiem, lai tie pārskolojas par drēbniekiem, ar kādām tiesībām tad varam prasīt, lai pagasta rakstvedis pārskolojas par kalēju?

Nē. Pa šīm nedēļām, kopš esmu atgriezies no Dienvidpola, beidzot esmu atzinis, ka mūsu nākotne ir organizātoriskā kabineta darbā. Nejuzdamies pietiekami spējīgs, lai ietu talkā sameklēt LCK paliekamu pagaidu mitekli, esmu izšķīries iet talkā profesoram Starcam rāt tos, kas nodarbojas ar sportu. Ja nometņu fiziskās audzināšanas un sporta instruktori var skaitīties ne vien sabiedriski darbinieki, bet arī strādātāji, kas saņem cigaretes, tad kāpēc mūsu nometnē nevar radīt vēl vienu strādātāja posteni — sporta apkarošanas instruktoru?

Tad tik jūs, bumbas spārdītāji, trūkstaties!

Dīpītis L.,
sporta apkarošanas instruktors

Par kultūras fonda GODALGĀM

Godalgas, ko Kultūras fonda valde piespriedusi LCP sesijas laikā, vērtēdama mūsu pagājušā gada mākslu, radījušas dibinātu izbrīnu visiem, kas ar interesi gaidījuši attiecīgo lēmumu.

Vispirms liekas savādi, ka Kultūras fonda atzinību izpelnījušies tikai rakstnieki un teātri, kaut gan pagājušais gads nav nekāds tukšais arī mūzikā un glezniecībā. Mēs zinām, ka vērtīgus jaundarbus devuši, piemēram, komponisti Jānis Kalniņš un Jānis Mediņš. Atceramies, ka dienvidos sarīkotas vairākas gleznu izstādes. Arī Lībekā bija Fr. Milta gleznu skate. Šoreiz tomēr nav domāts meklēt cēloņus nevērībai pret komponistiem un gleznotājiem — varbūt tur vainojama viņu pašu resp. attiecīgo referentu pasīvitāte.

Principiāls iemesls turpretim runāt par godalgām literātūrā, konkrēti — mūsu pagājušā gada novelistikā. Kamēr lirikā godalgu saņēmis viens pats Andrējs Eglītis, novelistikā tādas piespriestas veseliem četriem: Anšl. Eglītim, Klīdzējam, Knutam Lesiņam un Olģertam Liepiņam. Lai nerastos pārpratumi, tūliņ piebildīsim, ka šoreiz nav domāts iztirzāt jautājumu, kurš no šiem četriem resp. trim (jo Anšlavs Eglītis saņēma divreiz lielāku summu nekā katrs no trim pārējiem) patiešām godalgu pelnījis, kurš nē. Mums ir tradicijas šādā virzienā godalgošanas lēmumus nekritizēt. Bet izbrīnu rada fakts, ka **vienā** literātūras nozarē piespriež **četras** godalgas.

Mēs gan atceramies, ka arī Latvijas laikā tas pats Kultūras fonds un jo sevišķi Kr. Barona pieminas komiteja dažkārt mīlēja godalgas saskaldīt, un tieši tādēļ tās daudz zaudēja no sava nozīmīguma, gan materiālā, gan ideiskā ziņā. Taču tik sīkai skaldīšanai, kā tas noticis šoreiz, nav precedenta ne Latvijas apstākļos, pat ne visā pasaulē.

Nav nekas sevišķs, ja viena gada laikā rodas veseli četri vai pat vairāki vērtīgi romāni, noveļu vai dzejoļu grāmatas. Tas tikai liecina par literātūras augsto līmeni. Bet tiem, kas vēlas godalgot, no četriem vai vairāk vērtīgiem darbiem jāizvēlas viens vai — lielākais divi **visvērtīgākie**, jo citādi taču godalgas nav vairs godalgas!

Nemaz citādi nevar būt, ka arī šoreiz piespriestās godalgas zaudējušas savu morālo svaru, un to izjūt kā sabiedrība, tā arī paši godalgotie autori. Notikums, kam vajadzēja izvērsties par mūsu radītāja gara spožas manifestācijas apliecinājumu arī visgrūtākajos apstākļos, tā sakot — izčākstējis par maznozīmīgu kancelejisku aktu.

Nav nekāda sevišķa efekta arī materiālā plāksnē, jo 500 reichsmarkas, ko saņem trīs novelisti, ir tikai krietns honorārs par kādu vidēja garuma atsevišķu noveli. „Katram pa ēdamkarotei," tā asprātīgi notikušo godalgošanu raksturojis kāds no godalgotajiem . . . Pavisam citādi rīkojušies lietuvji, kā to lasījām „Latvijas" 28. febr. numurā: godalgu piešķiršana gan viņiem nav centrālizēta viena institūta ziņā, bet toties godalgas tiešām ir sava vārda cienīgas — RM 5000.— un RM 3000.—.

Protams, arī RM 500.— un RM 1000.— ir nauda, un tā ir svētīgs **pabalsts** rakstniekam. Varam tikai priecāties, ka šādu pabalstu Kultūras fonds piešķīris četriem novelistiem. Būtum vēl priecīgāki, ja bez šiem arī citi tādu saņemtu. Bet pabalsts nav godalga un otrādi. Varbūt jautājums vislabvēlīgāk atrisināts, ja Kultūras fonds piešķirtu rakstniekiem ir pabalstu, ir godalgas, šķirojot stingri pabalstāmos no godalgojamiem.

Šā vai tā — šoreiz notikusi kļūdīšanās, ko vairs nevar labot un kuras dziļākos cēloņus nemēģināsim meklēt un iztirzāt, kaut gan dažas nojautas būtu. Galvenais — ja mūsu trimdas laikā Kultūras fondam būtu vēlreiz ļauts piešķirt godalgas, tad nekādi motīvi nedrīkst šīs godalgas diskreditēt.

Jānis Rudzītis

Vēsturiskais STĀSTS

I

Vēsturiskajam stāstam arī mūsu rakstniecībā jau ir kāda pusgadsimta ilgas tradicijas. Tāpat kā citiem, arī pie mums tas izkopts divi pretstatīgos virzienos: romantiskajā un reālistiskajā vēstures stāstā.

Romantisko jūsmu pagātnei pievelk tā noslēpumainā burvība, tas īpatnējais skumjais saldums, kas ar laiku pārklājas visām mūsu atmiņām. Romantiķim vēsture ir leģenda, pasaka, teiksma. Vēsturiskais stāsts šādā izveidojumā bija romantikas laikmeta lielākais atklājums. Īstenībā gan pagātnes tveršana arvien no jauna pārstrādājamās, tālāk nododamās leģendās ir visu laiku paņēmiens. Arī viduslaikos stāstīja leģendas un rakstīja teiksmainus romānus par Aleksandru Lielo, par Trojas kaŗu. Arī grieķi taču visas savas labākās drāmas rakstīja par tālas pagātnes vēsturiskajiem notikumiem. Bet visiem šiem agrākajiem laikmetiem — klasiskai senatnei ne mazāk kā viduslaikiem — trūka īstās laika atstarpes izjūtas, pagātni tie dzīvoja reizē tagadnē, tie bija savā izjūtā it kā pārlaicīgi vai bezlaicīgi momenti. Jaunākajā Eircpā taisni romantikas laikmetā radās tā smalki smeldzīgā sajūta par laika neatgriežamību un pagatnes neatsaucamību, kas piešķiŗ vēsturiskajam stāstam jaunu paslēptu dziļumu.

Pilnīgi jauns ieguvums jaunlaiku rakstniecībā ir reālistiskais vēstures stāsts. Tas grib pārcelties pagātnes īstenībā pašā, grib to rādīt tiešu un neaizplīvurotu, noliek to mums priekšā it kā izgriezumu no pašiem avotiem, skata pagātni ar viņas pašas acīm. Šī reālistiskā vēstures stāsta labākos paraugus var vērot, piem., Flobēra un Fransa atsevišķos romānos.

Bet jau minēto rakstnieku darbos var vērot arī kaut ko citu, kas jo spilgti izpaužas vēlāk, kad, pagaistot romantikas un reālisma pretstatiem, rodas jauni virzieni, kam vairs nezinām dot tik noteiktus vārdus: romantiskā un reālistiskā vēstures stāsta guvumi krustojas. Reālisma tieksme — likt runāt laikmetam pašam ar savu muti, kļūt par vēl nepieredzētu kaislību uztvert svešus, pagājušus dzīves domāšanas un jušanas stilus un pazust tajos. Šī jaunāko laiku bezcerīgā bēgšana no sevis jau ir atkal gluži romantiska. Būt visam, tikai nebūt tam, kas esi; slēpties tūkstots maskās, tēlot daudzas lomas laiku skatuvē, iejusties visā, bet kauņēties pašam sevis — lūk, kāda no tagadnes cilvēka dvēseles būtiskajām daļām.

Latviešu vēsturiskā stāsta augstākie sasniegumi parādījušies taisni šajā izvirzījumā. Romantiskā vēstures stāsta pirmos un labākos paraugus mums devis jau Poruks. Reālistisko vēstures stāstu izkopa K. Zariņš, bet tas nelikās iesakņojamies. Tikai A. Grīns, pagātnes stilu uztvērējs, atdarinātājs, bet arī izjutējs, paceļ vēstures stāstu vai par valdošo. — Tiesa, A. Grīna nolūks gan nebija bēgšana no tagadnes. Viņš, šķiet, gribēja rādīt mūsu pagātnes leģendu, teiksmu kā tagadnes rosinātāju. Bet viņš to nav devis. Viņa sniegums bija pārāk mākslinieciski dekorātīvs, tam trūka leģendas vienkāršā, pazemīgā tautiskuma. Ievirzes jēga atklājas spilgtāk citos, kaut vai, piem., dažos E. Adamsona mēģinājumos (Lielais spītnieks.)

Kas apvieno visas vēsturiskā stāsta ievirzes, atšķiŗ to no visas pārējās stāstniecības, tas ir tas, ka vēsturiskā stāsta sacerētājs arvien dod māksliniecisku pārkausējumu, ieveidojumu nevis dzīvai, bet jau reiz formētai, veidotai vielai. Kamēr citu stāstu sacerētājiem vienmēr viela ir pašā pārdzīvojums vai iejūta citu cilvēku pārdzīvojumā, vēsturiskā stāsta sacerētājs mākslinieciski atdzīvina jau agrāk kādās garīgās formās ietvertu dzīvi (šīs formas — atmiņu tēlojumi, notikumu apraksti, dažādi vēstītāji vēstures avoti vai vēsturnieku darbi, vai — beidzot — agrākie vēstures stāstu sacerētāju darbi). Tā kā vēsturiskais stāsts pārformē to, ko cilvēka gars jau reiz formējis, tad tas ir arvien it kā otrreizēja, sekundāra rakstniecība. Tādēļ vēsturiskā stāsta mākslinieciskā veidošana uzskatāma par vieglāk veicamu un tādēļ vēstures stāsts mēdz būt vairumam rakstnieku tikai vingrināšanās darbs. Ir maz stāstnieku, kas strādājuši tikai šajā nozarē un tie visi arī pazīstami ar lielu daudzražību, kas kļūst i vienmuļa, i rada šaubas par šī stāstniecības paveida absolūto vērtību. Bet tajā pašā laikā vēstures stāsts jāatzīst par labāko vingrināšanās veidu kā rakstniekam iegūt īstu epika stāju. Epikas nervs ir notikums, un vēsture — arī dažādajos garīgajos pārformējumos — ir tikai notikumi un vairāk nekas.

Vītauts Kalve

Veicina savstarpēju sadarbību

Eslingenā šinīs dienās apspriedās latviešu ev. lut. pareizticīgo un katoļu draudžu dāmu komitejas, gaidu organizācijas un YMCAs pārstāves. Nolēma turpmāk darbu veikt ciešākā sadarbībā un atbalstīt jaundibināto Baltijas tautu sieviešu padomi. Lai rastu līdzekļus padomes darbam, aprīlī Eslingenas latviešu sieviešu organizācijas un komitejas kopīgi rīkos garīgu koncertu. Līdzīgi sarīkojumi paredzēti arī pārējās latviešu, igauņu un lietuviešu nometnēs.

H. M.

Doriss Rīmers
(Doris Riehmer)

Sacharas kaŗa akciju sabiedrība

Nesen satiku vecu paziņu, biržas mākleri Alfredu Hoferu. Viņš ir viens no tiem ļaudīm, kas allaž pārsteidz citus ar kaut ko jaunu. „Man pašreiz ir darbā kāda liela lieta, un tu, rakstnieks būdams, varēsi man palīdzēt," viņš teica un aizvilka mani uz viņa krodziņu. Kad bijām stiprinājušies, viņš man nolika priekšā plašu prospektu. Jaunās akcijas, par kurām bija runa prospektā, kotēšot visas pasaules biržas. Viņš lūdza manu atbalstu jaunās idejas propagandā, tāpēc vispirms sniedzu prospekta saturu:

„Ļoti daudziem cilvēkiem, it īpaši izcilām saimniecības aprindām, kā redzams, ir neatvairāma dziņa pēc kaŗiem. Nepatīkami ir tas, ka jācieš arī tiem, kas par kaŗiem nevēlas neko zināt, un pilsētas, rūpnīcas un stacijas pārverš drupu kaudzēs. Lai šo lietu radikāli grozītu, pie tam nekaitējot starptautiskajiem veikaliem, kas saistīti ar kaŗiem, nodibināta „Saharas kaŗa akciju sabiedrība."

Sabiedrība iegūst īpašumā pasaules slavenāko tuksnesi Saharu, ko izsludina par „permanento kaŗa lauku". Akciju kapitālu sazīmē visas pasaules valstis, atkarībā no iedzīvotāju skaita. Ar Saharas kaŗa akc. sab. nodibināšanos, kurai vienīgai pieder karošanas tiesības, valstīm rodas iespēja svītrot savus militāros budžetus, atskaitot vienīgi nelielus izdevumus policijas uzturēšanai. Tā vietā valstis maksā kārtējas iemaksas sabiedrībai, proporcionāli savai akciju kapitāla daļai. Sabiedrība par to pārņem visas kaŗa akadēmijas, ģenerālštabus un kaŗa plānošanas pārvaldes un turpina to darbību savā teritorijā. Visu zemju ieroču rūpniekiem un kaŗa materiālu piegādātājiem atļauts iegādāties jaunās sabiedrības priekšrocību akcijas, kas dod tiesības noslēgt ar Saharas kaŗa akc. sab. piegādes līgumus.

Saharas kaŗa akc. sab. nodibina divas grupas, „zaļos" un „zilos". Pēc akciju sabiedrības konstituēšanās, līgumu noslēgšanas ar attiecīgajām valstīm un akciju pielaišanas biržā starp abām partijām tūdaļ iestājas kaŗa stāvoklis. No tā brīža sabiedrības teritorijā notiek nepārtraukts kaŗa stāvoklis.

Ja ar Saharu vien nepietiktu, sabiedrībai ir tiesības dibināt palīgsabiedrības, piemēram, „Gobi tuksneša kaŗa akc. sab." Lai atbilstu arī varbūtējai vajadzībai pēc jūras kaŗa, paredzēts iepirkt dažas salas antarktikā, lai lielrēderejām un kaŗā ieinteresētiem jūrniekiem dotu iespēju jo pamatīgai karošanai. Ja kādā no sabiedrības dalībniecēm valstīm pārāk pieaugtu bezdarbs, tai ir tiesības pieprasīt, lai sabiedrība karošanu paplašinātu, tā palielinot kaŗa materiālu un militāro personu patēriņu.

Akciju sabiedrībai savukārt atļauts dibināt savas satiksmes un ceļojumu sabiedrības, kurām vienīgām ir tiesība rīkot apskates un izpriecu braucienus uz kaŗalaukiem. Šādā kārtā ikvienam ir izdevība par piemērotu, mērenu maksu apskatīties kaŗu. Ieejas maksa ir dažāda, atkarībā no dzīvības apdraudējuma pakāpes. Reportāžas vārdos, skatos un skaņas par permanentā kaŗa aktuālajiem notikumiem monopolizē Saharas kaŗa akc. sab. Laikraksti var kārtēji abonēt kaŗa ziņojumus pēc rindu skaita. Nodaļas visās zemēs un pilsētās pieņem derību iemaksas uz „zaļajiem" vai „zilajiem".

Saharas kaŗa akc. sab. tādā kārtā var kļūt par pirmo visu tautu patiesi kopīgo pasākumu. Tas apvienojas idejā par kaŗa permanenci, un sabiedrība pasargā zemes no postījumiem un citām moderna kaŗa ļaundabīgām sekām. Jaunā sabiedrība sagādā maizi daudziem miljoniem strādnieku. Bez tam tā visiem tiem, kam šaušana, sišana un duršana sagādā prieku, dod nepārtrauktu iespēju karot pie labas algas. Pārējai cilvēcei ir visplašākā izdevība apmierināt savu sensāciju kāri."

Tie ir prospekta svarīgākie punkti. Saprotams, ka idejām bagāti cilvēki, kā mans draugs, biržas mākleris Alfreds Hofers, pasākumu izveidos vēl tālāk.

„Pravdas" bažas

AP ziņo, ka „Pravda" izteikusi bažas, ka Francija varētu kļūt par „piekarekli" Anglijai un ASV. Raksta autors S. Ivanovs izteicies, ka franču atteikšanās no ievedmuitām amerikāņu precēm, kā arī neierobežota eksporta un importa un privāto banku atjaunošana „draud padarīt valsts kontroli nenozīmīgu, ruinēt franču sīkrūpniecību un ievērojamu daļu franču lauksaimniecības. Franču demokratiskā sabiedrība un strādnieku prese uzskatot, ka pie šiem apstākļiem vainīgas 200 ģimenes," kam joprojām pieder lielākā vara un iespaids Francijas valsts dzīvē.

Pasaules ilgas un pretrunas

VALSTIS SPRIEŽ PAR MIERU UN STIPRINA AIZSARDZĪBU

Kaut gan visa pasaule apgalvo, ka grib tautu un valstu attiecības un likteņus turpmāk izšķirt ar mieru, saprašanos un draudzību, tomēr liekas, ka pasaule pati šādai iespējai lāga nemaz netic. Laiku pa laikam no Maskavas dzirdam, ka padomju armijai jākļūst vēl varenākai, kā, piemēram, Padomju armijas gada dienā, no Vašingtonas skan līdzīgas balsis, Ķīnā vēl nav apklususi kara darbība, Anglijai bruņoto spēku uzturēšana ir smaga nasta. Pat UN spriež par savu bruņoto spēku izveidošanu.

ASV flotes ministrs Forestels, 15. martā runādams Ārlietu politikas apvienībā par miera saglabāšanu, pateicis: „Kamēr Apvienotās Nācijas vēl ir embrijs, Savienotajām Valstīm ir galvenā atbildība šīs organizācijas izveidošanā par pieņemamu, efektīvu instrumentu pasaules labklājībai. Mūsu praktiskais saprāts saka, ka šinī vēl nepilnīgajā pasaulē ar augstiem principiem un cēliem mērķiem vien vēl nepietiek. Tiem jābūt balstītiem uz pietiekamu spēku, lai liktu mūsu balsi sadzirdēt un ievērot. Vājajiem ir maza teikšana". ASV jāpaliekot stiprām bruņojuma ziņā līdz tam laikam, kamēr UN spēšot iedzīvināt kādu derīgu plānu miera uzturēšanai pasaulē, ja vajadzīgs — ar UN kontrolētu militāru spēku. ASV politika esot tieši pretstats kara plānošanai, — tās izdarot visu laiku lielākās kara mašinērijas noārdīšanu. UN tomēr, par spīti tās trūkumiem un neveiksmēm, esot pasaules cerības.

To pašu domu līdzīgā veidā izteikuši arī Trumens, Maršals, kara ministrs Petersens, ģenerālis Eizenhauers. Trumens vairākos gadījumos aizstāvējis obligāto kara dienestu, cīnījies pret ASV budžeta apcirpšanu un devis sevišķas tiesības ASV atomenerģijas komisijai vajadzības gadījumā bez muitas ievest no ārzemēm kara materiālus. Maršals savā pirmajā preses konferencē pēc stāšanās ārlietu ministra amatā izteicās par vispārējo militāro apmācību un par to, ka ASV ārlietu politika jāpabalsta ar pozitīvu militāru spēku. Pirms vispārējās atbruņošanās esot jānokārto starptautiskā miera nodrošināšana. Arī kara ministrs Petersens ir teicis: „Ja ASV pasteigsies atbruņoties, kamēr citas aizjūras nācijas paturēs pilnu bruņojumu, mēs pavedināsim uz trešo pasaules karu." Un citā vietā: „Nekādas ilūzijas nespēj aizplīvurot apstākli, ka pašreiz neviena pasaules organizācija nespēj nodrošināt mieru. Mēs dzīvojam pasaulē, kur vēl arvien runā varas valodu." Tās pašas rūpes par valsts un kontinenta drošību izskanējušas arī no daudzu citu amerikāņu valstsvīru runām, piemēram, republikāņu senātora Gerharta, kas ierosināja ievadīt sarunas par visu to Klusā un Atlantijas okeana salu atpirkšanu no citām valstīm, kas svarīgas ASV, Panamas kanāla joslas un Filipīnu aizsardzībai, vai arī no sauszemes spēku komandiera ģenerāļa Diversa, kas vairākkārt uzsvēris Alaskas stratēģisko nozīmi ASV aizsardzībā.

Aļaskā un Aleutu salās ģenerālis Diverss, kopā ar angļu sēru Hubertu Vilkinsu izdarīja apbruņojuma pārbaudes ziemeļu temperatūrās. Polu pētnieks Vilkinss amerikāņu uzdevumā studē arktikas apstākļus jau kopš 1942. g., bet par savu darba lauku izteicies skopi. Militāriem eksperimentiem arktikā nododas arī Kanāda, kas bija ielūgusi ārvalstu pārstāvjus uz ASV - Kanādas kopīgo izmēģinājumu staciju pie Hudzona līča. Padomju Savienības, Francijas, Norvēģijas, Meksikas un ASV militāratašeji bija sekojuši Kanādas aicinājumam — pārbaudīt baumas, it kā šajos atbalsta punktos notiktu slepenu ieroču izmēģināšana.

Amerikāņu valstsvīri daudzkārt runājuši par to, ka ASV, nostājoties par cilvēces brīvību un demokrātijas principu aizstāvi, jāuzņemas pēckara pasaules vadība UN ietvaros. Liekas, ka ASV ārpolitika arvien vairāk arī nosveras uz šo pusi un ASV savu vadītāju stāvokli vēlas dibināt un nostiprināt uz reālo spēku. ASV vēlēšanos aktīvi piedalīties Eiropas lietu kārtošanā ne tikai attiecībā uz Vāciju un tās agrākām vasaļvalstīm pierāda arī prezidenta Trumena abas pēdējās runas.

Rietumu puslodes valstis arī cenšas nostiprināties kā kontinents. Amerikas starpvalstu aizsardzības komiteja, kurā piedalās 21 Amerikas valstu sauszemes, jūras un gaisa spēku pārstāvji, ieteikusi šīm valstīm standartizēt bruņoto spēku apgādi un apmācību, kā arī radīt militāru organu, kas sekmētu valstu sadarbību rietumu puslodes aizsardzībai.

Bet savus bruņotos spēkus izveido un stiprina arī citas lielvalstis. Pēc „Daily Mail" ziņām, Padomju Savienībai it kā esot apmācīta vai vēl apmācībā izplētņu lecēju armija, ar ko tā pārspējot ikvienu citu lielvalsti. Zibenīgiem triecieniem no gaisa PSRS rīcībā esot ap 100.000 vīru. ASV, turpretim, esot tikai viena nomināli 13.000 vīru liela izplētņu lēcēju divizija, kuras faktiskais apmērs esot vēl zemāks. Padomju Savienība veidojot lielāko gaisa desanta armiju pasaulē, bet tās spēku varot ietekmēt trūkumi gaisa transportā, jo krievi kara laikā būvējuši galvenokārt iznīcinātājus, bet maz vērības veltījuši smagiem bumbvežiem un transporta lidmašīnām. Stalina godalgu kom. zinātnes un izgudrošanas laukā, vad. Ņezmejanovs izteicies, ka komisijai iesniegtie 528 darbi liecinot, ka padomju zinātnes un technikas vadītāji pildījuši Stalina aicinājumu — ne vien sasniegt, bet pārspēt citu valstu zinātniekus.

„Daily Mail" ziņo, ka Anglija nolēmusi pārcelt savas militārās pārvaldes un apgādes bazes no Vidusjūras austrumu telpas, ieskaitot Palestīnu, uz Keniju, Āfrikā. Iemesli tam esot Anglijas militārā un politiskā stāvokļa pārmaiņas Indijā, Palestīnā un Ēģiptē. Laikraksta speciālkorespondents citā rakstā ziņo, ka Anglijas kara ministrija izstrādājot plānu angļu valdības un smagās rūpniecības pārcelšanai kara gadījumā uz Dienvidāfriku, jo kara gadījumā angļu salas īsā laikā tiktu paralizētas. Angļu militārie lietpratēji šos jautājumus sākuši apsvērt jau tūlīt pēc atombumbas nomešanas Nagasaki. Feldmaršals Montgomerijs vairākkārt atzinis, ka, ievērojot vadāmo tālšāviņu technikas attīstību pēc kara, Anglija militāri nav aizsargājama.

Tā paša laikraksta politiskais korespondents raksta, ka angļu valdība atvēlējusi 197 milj. mārciņu, lai imperijas tirdzniecības līniju aizsardzībai izveidotu tādus flotes kaujas spēkus, kas kvalitātes un apbruņojuma ziņā neatpaliktu ne aiz vienas valsts un dotu iespēju sasniegt atomkara laikmetam atbilstošu standartu. Tas esot nepieciešams, lai palīdzētu veikt UN miera uzdevumus. Admirālitātes finanču sekretārs Dagdēls brīdinājis apakšnamu: „Lielbritānija vairs nevar cerēt, ka tai būs lielākā flote pasaulē. Bet mēs varam cerēt un ceram, ka mums vēl arvien ir vislabāk apgādātā, un esam pārliecināti, ka mums vienmēr būs flote ar vislabāko personālu." Šogad uzsākšot tikai divu jaunu parauga iznīcinātāju būvi un nobeigšot dažu citu kara laikā sāktu kuģu būves. Bet tāpēc esot jārezervē līdzekļi plašiem pētījumiem, īpaši atomtechnikas laukā. Šinī ziņā liela nozīme būšot Bikini izmēģinājumiem, kur par novērotājiem piedalījušies arī admirālitātes pārstāvji.

Francijas valsts prezidents Oriols savā dzimtajā pilsētā Mirē izteicies, ka Francijai jāizveido spēcīga gaisa flote, lai nodrošinātu savu nacionālo neatkarību. Arī 1944. un 1945. g. uzvaru atnesusi aviācija. Francijas aviācijas ministrs Maroseji personīgi novēroja franču gaisa manevrus, kas notika pagājušā nedēļā Rietumāfrikā.

Tātad — no vienas puses miera ilgas, no otras bažas par drošību. Vai tādos apstākļos var dzimt īsts, ilgs miers? Vai miers, kuram jau pirms tā piedzimšanas kūmās parādās lielgabalu un lidmašīnu ēnas, var būt stabils?

M. Č.

Prasa informācijas brīvību visā pasaulē

ASV viceministrs Bentons nupat Ņujorkā notikušajā ārzemju preses korespondentu sanāksmē apzīmēja informācijas brīvību visā pasaulē par svarīgu priekšnoteikumu mieram. ASV šādas brīvības radīšanu uzskatot par vienu no saviem ievērojamākajiem mērķiem. „Mēs esam pārliecināti," teica Bentons, „ka pasaulei tik ilgi nebūs nekādas miera garantijas, kamēr nebūs gūti ievērojamāki panākumi ceļā uz šo ideālo stāvokli. Informācijas brīvības nodrošināšanai ASV apsverot divpusīgu un arī plašāka mēroga līgumu slēgšanu."

UN saimniecības un sociālo lietu padomei pagājušā nedēļā iesniegts franču ierosinājums — dibināt jaunu internacionālu organizāciju, kas izstrādātu kodeku apzinīgai žurnālistiskai darbībai un garantētu šī kodeka ievērošanu. Jaunajai organizācijai, kas sadarbotos ar UNESCO, būtu šādi mērķi: panākt pilnīgu kustības brīvību visās zemēs akreditētiem preses pārstāvjiem; vienādas pieejas tiesības visiem reportieriem pie ziņu avotiem un sakaru iespējām; visu ierobežojumu atcelšana preses telegrammu pārsūtīšanā; cenzūras likvidēšanā un rīcība pret aplamiem ziņojumiem.

Pagaidām līdz šādam stāvoklim vēl ļoti tālu. Tieši pēdējā laikā ārzemju prese ziņo par dažādām domstarpībām un starpgadījumiem žurnālistikas laukā. Franču valdība uzaicinājusi divus bulgāru žurnālistus dažu dienu laikā atstāt Franciju. Lēmums par izraidīšanu pieņemts pēc tam, kad Bulgārijas valdība bija devusi neapmierinošu atbildi uz franču valdības protestu pret kādas franču žurnālistes izraidīšanu no Sofijas. Italijā noslepkavots pretkomūnistisks redaktors Agacio. Šo gadījumu salīdzina ar kādreizējo sociālistu deputāta Mateoti politisko slepkavību. Pretkomūnistiskie itaļu laikraksti pārmeta komūnistiem terrora radīšanu valstī. Agacio savā laikrakstā bija publicējis arī materiālus par Musolini dārgumu pazušanu, kur, pēc itaļu preses ziņām, bijuši iejaukti komūnisti.

TASS galvenais pārstāvis Austrijā Molochovskis apgalvoja, ka kādā incidentā Dienvidslavijas robežas tuvumā viņš bijis spiests aizstāvēties ar revolveri, jo viņam draudējis uzbrukt pūlis. Krievu korespondents apsūdz austriešus par slovenu iedzīvotāju terrorizēšanu Karintijā.

NYHT, DENA

Pat zemes poli vairs nav nemainīgi

Šveices laikraksts „Vaterland" ziņo, ka Padomju Savienības hidrofiziskā institūta direktors Vasilijs Šulekins publicējis uztraucošu teoriju, ka arī zemes ass nav nemainīga, bet svārstās. Ja šī teorija izrādītos pareiza, tad no tās būtu secināms, ka ne ziemeļu, ne dienvidu pols nav noteikts punkts, bet gan nemitīgi pārvietojas pa spirālveidīgu līniju. Šulekins pamatojis savu teoriju ar pētījumiem, ka gaisa masas zemes virspusē pastāvīgi kustas, un ka, piemēram, virs Eiropas un Āzijas ziemā esot par 300.000 tonnām vairāk gaisa nekā vasarā, kad gaisa svars lielāks virs okeaniem. Šādai parādībai noteikti esot jāiespaido zemes līdzsvars. Krievu zinātnieks pēc saviem pētījumiem izgatavojis īpašas kartes, kas parāda gaisa masu un zemes asi dažādos stāvokļos.

Šveices laikraksts nosaucis ziņu par uztraucošu, kam gan negribētos lāga piekrist. Ja tiešām pierādītos, ka zemes ass gali negul viss glītās un noteiktās lodīšu gultnēs, bet svārstās kā pa izdilušu koka rumbu, tad tas, protams, nebūtu patīkami admirālim Bairdam, kas lepojas ar to, ka ir vienīgais cilvēks, kas pārlidojis abus zemes polus. Tas, varbūt, nebūtu patīkami norvēģiem, kas 1948. gada vasarā grib vizināt tūristus uz Ziemeļpolu. Bet nó otras puses jājautā: kāpēc gan lai nabaga zemes ass būtu vienīgā, kas strikti un nemainīgi paliek pie reiz ieņemtas nostājas. Vai šais laikos, kad asis maina, lauž un pārkārto pēc ikreizējās vajadzības tikpat viegli kā pārkāpj valstu robežas (protams, tad, ja lielākais kāpj mazākā dobēs un ne otrādi!), kad cilvēks vakarā gulēt iedams tiek dēvēts par komūnistu, bet no rīta pamodies dzird, ka esot fašists, vai patiešām šais laikos varam prasīt no zemes ass, lai tā negrozās pa spirālveidīgu līkni. Visiem taču būtu jāseko laika garam. Kāpēc lai zemes ass būtu vienīgā, kas šīs priekšrocības nebaudītu?

Lp.

Notas ārzemju poļu jautājumā

Čerčils, kritizēdams angļu valdības politiku Palestīnā, Ēģiptē, Indijā un Burmā, prasījis angļu okupācijas karaspēku Vācijā pa daļai aizstāt ar bij. Andersa armijas locekļiem, atbrīvojot angļu darba rokas dzimtenei, bet Polijas militārā misija Berlīnē notā sabiedroto kontrolpadomei prasa visu poļu iespējami drīzu repatriāciju. Notā norādīts arī uz poļu darba un sardžu vienībām amerikāņu un angļu joslā, kuŗās liela politiska ietekme esot bijušiem poļu virsniekiem un kur patvērumu atrodot no Polijas aizbēgušas personas, kam bailes atgriezties. Šīs vienības ietekmējot arī Polijas valdībai naidīgās emigrācijas aģenti, kas uzturot sakarus ar Polijas pagrīdniekiem. Šīs vienības esot baze apslēptu fašistisku organizāciju attīstībai, kas apdraud demokratiju un pasaules mieru. Misija notā lūdz kontrolpadomi visas šādas organizācijas likvidēt.

Reuters ziņo, ka angļu valdība noraidījusi Polijas valdības protestu pret angļu lēmumu sūtīt uz Vāciju tos poļus, kas atsakās atgriezties dzimtenē vai iestāties nometināšanas korpusā. Rakstā poļu vēstniecībai Londonā angļu valdība noraida apgalvojumu, it kā poļiem dotā ultimāta nolūks būtu piespiest poļus iestāties nometināšanas korpusā.

LABKLĀJĪBAS SALA

pēckara Eiropā

KĀ DZĪVO UN STRĀDĀ LIELHERCOGIENES ŠARLOTES PAVALSTNIEKI

Luksemburga, šī monarchija ar saviem 300.000 iedzīvotājiem ir it kā labklājības sala pēckara panīkušajā un simts rūpju nomāktajā Eiropā. Gan vienas paaudzes laikā Luksemburgu divas reizes okupējuši vācieši, bet abas reizes to atbrīvojuši amerikāņi, un tagad luksemburgieši dzīvo labi kurinātās mājās visādu ārzemju preču pārpilnībā.

Par šo labklājību laimīgās valstiņas iedzīvotāji var pateikties rūdas bagātībām, ko slēpj tās 2586 kv. km lielā zeme. Luksemburgas tērauda produkciju pārspēj vēl tikai sešas nācijas pasaulē. Turklāt tās lauksaimniecībai izmantojamā platība spēj segt trīs ceturtdaļas no visa pārtikas patēriņa. Bez tam luksemburgieši audzē arī lopus, vīnu un augļus. Rūpniecībā ietilpst vēl šīfera lauztuves. Visa rūpniecība koncentrēta valsts dienvidu daļā un palikusi kara neskarta, jo kaujas gāja pāri kalnainajai Luksemburgas ziemeļu daļai.

Pirms kara Luksemburga izmantoja daudz ārzemju darba spēka — no Vācijas, Itālijas un Polijas. Arī ārzemju strādnieki savu daļu palīdzējuši Luksemburgai no lauksaimniecības zemes īsā laikā izveidoties par rūpniecības valsti. Tagad ārzemnieku Luksemburgā palicis tikai kādi 3000, bet pašu zemes iedzīvotāju skaits kara rezultātā samazinājies par 14.000 un pakāpeniski mazinājies visus pēdējos 30 gadus.

Luksemburgas lielhercogienes Šarlotes pavalstniekiem gan liekas, ka arī viņiem ir smagas rūpes. Piemēram, viņi tagad kurn, ka pirmo reizi kopš atminamiem laikiem viņiem būs jāmaksā nodokļi, lai financētu izpostīto ziemeļu ciemu atjaunošanu un nācijas pirmo armiju, kas ir 3 bataljonu liela. Ciemi jāatjauno, tam piekrīt arī luksemburgieši un būtu ar mieru maksāt, bet armiju — kam viņiem, pēkšņi armiju, ja visu laiku iztikuši bez tās? Pret 1945. g. noteikto obligāto kara dienestu sevišķi opozicijā zemnieki. Viņi neredz nekāda prāta tādā kārtībā, ka spēcīgiem jauniem cilvēkiem jāatstāj saimniecības un jāiet kalpot armijā, kas tā kā tā nekādu ienaidnieku nespētu atturēt. Bet Luksemburgai kā Apvienoto Nāciju loceklei ir savi pienākumi, un tās armija, Anglijas apbruņota un apmācīta, piedalās Vācijas franču joslas okupācijas pienākumos, patrulējot pa joslas to daļu, kas pieguļ lielhercogistei. Abas pārējās Luksemburgas robežvalstis ir Francija un Beļģija.

Par spīti šai kurnēšanai, luksemburgieši ir apgādāti ar visu, kas dzīvi dara patīkamu. Liela daļa dzelzs un tērauda eksporta aiziet apmaiņai pret patēriņa precēm. Arī dažus pārtikas, īpaši piensaimniecības produktus jāimportē no Holandes un Šveices. Luksemburgas vispārējā labklājība, šķiet, runājam pretim likumam, ka politiskas robežas nav veselīgas saimnieciskā ziņā. Bet luksemburgieši domā, ka viss atkarājas no tā, kā šīs robežas novilktas. Pašlaik notiek sarunas ar Beļģiju un Holandi par šo trīs valstu saimnieciskas ūnijas izveidošanu. Ar Beļģiju tāda jau pastāv, pie kam muitas un valūtas ūnija spēkā no 1922. gada. Luksemburgiešiem tagad rūp savu saimniecību papildināt ar Holandes lauksaimnieciības ražojumiem. Projektētās apvienības pirmais posms — muitas ūnija, domājams, reālizēsies jau šinī vai nākošā mēnesī. Pēc tam tiks noārdītas iekšējās muitas robežas visu trīs valstu starpā. Vienīgā opozicija pret ūniju nāk no Luksemburgas zemniekiem, kas baidās no holandiešu piensaimnieku konkurences.

Pret vāciešiem luksemburgieši nav sevišķi draudzīgi noskaņoti, kas arī saprotams. Jau pirms vairākiem mēnešiem Luksemburgas valdība iesniedza četrus lielvalstu ārlietu ministriem prasību pēc nelielas Vācijas zemes strēmeles gar pierobežu. Kaut gan tas dotu dažus saimnieciskus labumus, daudzi luksemburgieši ir pret to, jo nevēlas savā zemē uzņemt 20.000 vāciešu, kas šādā gadījumā pārietu Luksemburgas territorijā. „Vācieši jau divas reizes manā mūžā nākuši pāri robežai," „New York Herald Tribune" līdzstrādniekam Etvudam izteicies kāds ārlietu ministrijas ierēdnis, „un, kā daudzi no mums, es vienkārši nevēlos tos redzēt." Luksemburgiešos ne mazāko atsaucību nav radījis arī Vācijas sociāldemokratu vadītāja Dr. Šūmachera ierosinājums — apvienot strīdīgo Zāras apgabalu un Luksemburgu vienā rūpniecības valstī. „Uz tik tipisku vācu triku mēs nekad neiekritīsim!" saka luksemburgieši, jo spriež, ka Vācija kādu dienu varbūt pieprasītu kaut kādai „ceturtai valstij" visu šo apgabalu kopā ar Luksemburgu — tādēļ, ka tas „pēc kultūras vācisks".

Vaserbilligas pilsētiņa atrodas tieši uz Luksemburgas - Vācijas robežas. Kaut ārēji maz atšķirdamās no vācu pilsētiņām aiz robežas, tā iebraucēju pārsteidz ar citu spilgtu kontrastu, kō apraksta Etvuds: ēdnīcas pēkšņi pārvērtušās par kafejnīcām, un pustukšo skatlogu vietā pēc dažiem simts metriem pretim rēgojas veseli preču kalni aiz veikalu rūtīm. Tur ir preces no visām pasaules malām. Kurpes maksā 300 franku, balts virskrekls 230, mētelis 1800, bet krietnas piecu ēdienu pusdienas 100 franku, pie kam dolars maksā 45 Luksemburgas franku. Benzīns dabūjams bez ierobežojumiem par 4 frankiem litrā, un pie galvenās stacijas iebraucējus gaida 1947. g. modeļa Studebekera taksometri.

Nav tādēļ brīnums, ka luksemburgieši ir diezgan apmierināti un lepni uz savu mazo valsti. Lielhercogienes Šarlotes un viņas vīra prinča Feliksa gīmetnes redzamas ikvienā veikalā un viesnīcā, un sarkanbaltzilais karogs plivinās virs katras sabiedriskās ēkas, atgādinādams, ka Luksemburga ir suverēna valsts un vēlas tāda palikt. Un to mēs varam ļoti labi saprast. Ne jau Luksemburga ir vienīgais piemērs, kur maza nācija pratusi dzīvot savā neatkarīgajā valstī mierā un labklājībā. Nav arī svarīgi, vai tā vēlas savas valsts priekšgalā redzēt lielhercogieni vai valsts prezidentu — tā ir viņas pašas darīšana; nav svarīgi arī, vai šī labklājība sasniegta ar zemes bagātībām vai arī ar neatlaidīgu darbu, kas ir vēl grūtāk un vēl vairāk pierāda šādas nācijas dzīves spēju.

M. Č.

DAŽOS VĀRDOS

Jaunajā Beļģijas valdībā ministru prezidents ir sociālists Spāks, kas paliek arī ārlietu ministra amatā. Valdībā piedalās 8 sociālisti, 9 kristīgi sociālās partijas pārstāvji un 2 bezpartējiskie.

No 1360 uz 883 kalorijām dienā samazinātas pārtikas devas Polijā, ziņoja poļu militārā misija Berlīnē.

Kara stāvokli visā valstī izsludinājusi Paragvajas valdība, ievērojot dumpja pieņemšanos. Dumpinieki pārvalda visu Brazilijas pierobežu.

Ķīnas komūnistu galvaspilsētu Jenanu ieņēmis valdības karaspēks. Ārlietu ministram Vang-Šī-Čī pēc atkāpšanās kuomintanga izpildkomitejā pārmeta „vāju nespēka politiku pret Padomju Savienību".

Pasaules lielāko lielgabalu šonedēļ iznīcinās Esenē. Tas ir viens no trim, ko Krupa fabrikas uzbūvēja Krievijas karagājienam. Tā kalibrs 80 cm, stobra garums 40 m, svars ar lafeti 1300 t, granātu svars 7 t, sniegums attālums līdz 55 km. Bez tam Esenē iznīcinās lielāku skaitu citu smago lielgabalu, arī to tālšāvēju, ar kuŗu bombardēja Duvru.

Pielejot pienam jēlnaftu, Marburgas apriņķa pienotavā sabojāti 15.000 litru piena. Sabotāžas gadījumu izmeklē. Turpat 1945. g. septembrī kāds pienotavas māceklis sabojāja iekārtu.

Ģenerāļa Kleja pazudušais automobilis atradies kādā Čechoslovakijas pierobežas pilsētiņā. To 6. martā Berlīnē nozaga no militārās valdības autoparka.

20.000 vāciešu demonstrēja Kaselē par fabriku demontāžas izbeigšanu, Vācijas vienotu saimniecību, rūpniecības jaudas palielināšanu, kara gūstekņu atlaišanu, joslu robežu atcelšanu uc. Demonstranti, Kaseles strādnieki un ierēdņi, pārtrauca darbus un iesniedza rezolūcijas nodošanai Maskavas konferencei.

Bada streiku Indijas iekšējo nemieru izbeigšanai solas pieteikt Gandijs. Viņa draugi paskaidrojuši, ka Gandijs sarūgtinājuma dēļ varbūt badošoties līdz nāvei. Viņš tagad esot „sarūgtināts cilvēks gluži bez ilūzijām."

Paragvajas valdība vaino komūnistus nemieros, kas jau vairāk nedēļas turpinās visā valstī. Pēc AP ziņām, Paragvajas saimniecības ministrs radio runā apgalvojis, ka nemiernieki saņemot atbalstu no kaimiņvalstu komūnistu partijām.

Prezidenta Trumena slepenā miesas sardze, kā ziņo UP, budžeta samazināšanas dēļ samazināta par astoņiem vīriem.

14 km garš un 7 km plats siseņu bars ieplūdis Alžīrā. Mazāki postīgo kukaiņu bari pamanīti arī Alžīras kaimiņu apgabalos.

819 vācu gūstekņu Anglijā izteikuši vēlēšanos pēc atbrīvošanas no gūsta palikt tur par strādniekiem.

Vācu SS virsnieki netic, ka Himlers beigts, ziņo UP no Nirnbergas. Visos cietumos un nometnēs, kur atrodas bijušie SS virsnieki, esot izplatītas baumas, ka Himlers dzīvojot ar pieņemtu vārdu.

Komplicēts pavalstniecības jautājums radies, kad nesen lidmašīnā ceļā no Portoriko uz Bermudu piedzimis bērns. Tas dzimis amerikāņu lidmašīnā, kas atradusies virs angļu territorijas, viņa tēvs ir bezpavalstnieks, māte meksikāniete.

JĀNIS DAĻIŅŠ

jau uzsācis savu 20. pavasari sportā

„MARTA BEIGĀS PAREDZĒTS MANS ŠĪGADA PIRMAIS STARTS" — SAKA MŪSU PASAULES REKORDISTS

Arī Jānis Daliņš kādreiz bija nepazīstams. Viss tas sākās toreiz, 1927. g. maija otrajā pusē Valmierā, kad nelielā sacīkstēs, veicot distanci nedaudz zem 10 minūtēm. Tā bija mūsu sporta draugu oficiālā iepazīšanās ar, laikam nepārspīlēsim, Latvijas visu laiku populārāko sportistu.

Kas gan viss pēc tam nenotika! Mēģināsim atcerēties tikai dažus virsrakstus mūsu laikrakstos: „Daliņš uzvar 25 km soļojumā Berlīnē", „Daliņš izcīna sudraba medaļu olimpiskās spēlēs Losandželosā", „Daliņš — latviešu pirmais pasaules rekordists soļošanā", „Daliņš Eiropas meistarsacīkstēs Turinā uzvar 50 km soļošanā", „Daliņš Londonā izpelnās balvu par labāko soļošanas stilu", „Zviedru pasaules rekordists Mikaelsons zaudē mūsu Daliņam", „Daliņš pieveic šveicieti Švābu", „Anglis Pops un italis Valente nespēj sekot Daliņa gaitai", „Mūsu pasaules rekordists Daliņš apprecējies", „Daliņa ģimene aplaimota ar dēlu Ivaru", „Daliņš — Tēvzemes balvas laureāts".

Pietiek, lai izprastu, ka Latvijas sporta dzīvē reiz tiešām bija „Daliņa laikmets". Rīga kļuva viens no ievērojamākiem starptautisko soļošanas sarīkojumu centriem. Izauga liels pulks jaunu latviešu soļotāju, no kuriem P. Bernhards, A. Bubenko, A. Liepkalns uc lepojās ar sevišķi dižiem panākumiem.

Viss teiktais pieder aizgājušiem laikiem. Taču Daliņa veiktais darbs nav palicis ieguvums tikai pagātnei, bet ar viņa vārdu jāsaista arī mūsu emigrācijas sporta pašreizējie sasniegumi, un gadāts jau, lai mantojums tiktu pat rītdienai: Jānis Daliņš šodien ir Pinebergas Baltijas universitātes fiziskās audzināšanas vadītājs un Latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padomes loceklis, bet vēl vienmēr arī aktīvās sportistu saimes līdzdalībnieks.

Jautāts par pašreizējo dzīvi un nodomiem, Jānis Daliņš mums raksta: „Šogad būs mans 20. pavasaris sportā. Treniņus ar meža skrējieniem iesāku jau 23. janvārī. Mans šīgada pirmais starts paredzēts marta beigās. Gribas turēt Ziemeļvācijas soļošanas sporta vadītājam Fišeļam jau pagājušā vasarā doto solījumu — palīdzēt celt „uz kājām" soļošanu Vācijā. Par to, kas nodomā, patiesībā gan nevajadzētu stāstīt, sevišķi tagad, kad dzīve tik smaga un rītdiena gauži neskaidra. Tāpat kā daudzi, arī es gaidu laikus, kad vēders nebūs jāpilda tikai ar kāļiem un ūdeni. Kaut vismaz biežāk varētu piekost siļķīti. No kāda laba drauga Zviedrijā šad un tad saņemu pa sainītim, citādi šovasar jau izskata dēļ labprāt negribētos rādīties sporta laukumā. Arī Reinholda Beķera zirdziņiem taču ar gariem salmiem vien nepietiek."

Tad Daliņš piebilst: „Žēlošanās trimdas dzīvē gan nav īsti vietā. Grūti klājas mums visiem." Ir jau zināms, ka Daliņš sacīkšu tērpā vēl vienmēr redzams nevis tādēļ, lai cīnītos par kādreizējiem rekordiem, bet gan uzmudinātu latviešu sporta jaunatni arī vislielākās grūtībās iet savu ceļu ar paceltu galvu. Šādām domām Jānis Daliņš tagad sāk savu 20. pavasari sportista gaitās. Gan dubļaini, bet skaisti citus pavasarus bija Valmieras mežu ceļi, kad mūsu pasaules rekordists tur trenējās sacensībām jaunai sezonai. Tagad viss ir citādi. Vienīgi Daliņa sporta mīlestība tā pati vecā, kaut lielajam sportistam un kādreiz čaklajam lauksaimniekam pašreiz 43 gadu, viņš dzimis 1904. g. 5. septembrī. Daliņa ģimenē aug 3 bērni — 9 g. v. Ivars, par to gadu jaunākais Jānis un „pastarīte" Rudīte, kas 12. maijā kļūs tikai 4 g. veca.

Kā dzīvē, tā sporta laukumā Jānis Daliņš vienmēr bijis iemīļots, un vīrs ar maz „mazo vājību". Viņš nav devis ieguldījumu sporta apkarotājiem vākt par sevi sliktas liecības. Un mēs esam lepni, ka tieši tāds ir Latvijas visu laiku populārākais sportists.

Arnolds Šmits

Ne vien mūsu soļošanas lielmeistars Jānis Daliņš, bet arī daudzi slaveni viņa laika biedri ir palīgi un atbalstītāji mūsu sporta veidošanai emigrācijā. Uzņēmumā redzam Latvijas bij. meistaru maratona skrējienā Kārli Blumbergu (pa kreisi), kas sacīkstēs Augsburgā satiekas ar soļošanas pasaules rekordistu Pauli Bernhardu. Pēdējais tagad ir UNRRAs virsnieks.

H. Zaļuma uzņ.

Mūsu jaunā paaudze paukošanā

Eslingenā notika emigrācijas meistarsacīkstes paukošanā ar zobenu junioriem. Startēja tikai eslingenieši, kas 6 mēnešu treniņā ieguvuši pieņemamu stāju. Nervozitātes un neuzmanības vismazāk izrādījās Laimonim Barvikam, kas arī ieguva 1. vietu, bet 2. bija Andris Padegs, 3. Ņina Vidberga, 4. Laimons Andersons, 5. Zigfrīds Šteinbergs un 6. Herberts Zichmanis. Viņiem tiesības turpmāk startēt meistarklasē. Emigrācijas meistarības izcīna paukošanā notiks 29. un 30. martā. Dalībniekiem līdz 29. martam pl. 14 jāierodās Eslingenā, Breitestr. 19, teātra zālē.

Z. Kaktiņš

UNRRAs 130. vienības meistarsacīkstēs galda tenisā Gēstachtā vīriešu vienspēlē uzvarēja lietuvietis Pišķikass, sieviešu sacensībās A. Kovale, meiteņu grupā viņas meita Gaisma Kovale un zēnu sacensībās Graudiņš. Vienības direktors F. O. Kilmans uzvarētājiem izdalīja diplomus.

V. K.

Gēstachtas „Saules" basketbolisti Gēstachtā uzvarēja Ķīles YMCAs vienību 33—24 (18—12.) Uzvarētājiem Šmits ieguva 12 p., Kazaks 8, Pērkons 6, Meijers 3, Šilders 2 un Fogels 2, bet viesiem Vītols 13, Rušenieks 7, Baumanis 2, Mitkovs 2, Auziņš un Dekmeiers 0.

V. K.

Anglu joslas latviešu basketbolisti pašreiz ir ceļā uz dienvidiem. Ja neradīsies neparasti šķēršļi, tad ziemeļnieki 27. martā spēlēs Manheimā basketbolu ar amerikāņiem un volejbolu ar latviešiem, 29. un 30. martā Eslingenā, kur notiks arī Lībekas kausa izcīņas fināls volejbolā, bet 1. un 2. apr. Vircburgā. Tur 1. dienā Lībekas „Rīga" sacentīsies ar Vircburgas YMCAs vienību, bet pēc tam notiks angļu joslas basketbolistu spēle ar amerikāņu joslas izlasi.

Amerikāņu sporta aprindās sākusies kampaņa par to, lai 1952. g. olimpiskās spēles notiktu ASV. Tiesi amerikāņi pašreiz veicot lielākos uzdevumus pasaules tautu sadarbībai un ASV atrodoties arī UN miteklis. ASV tādēļ pelnījusi godu rīkot 1952. g. olimpiskās spēles.

Francijas basketbolisti, pošoties Eiropas meistarsacīkstēm Prāgā, neilgā laikā absolvējuši 3 valstu sacīkstes. Franču izlase Milānā pieveica Italiju 36—28 un Lozanā uzvarēja Šveici 40—26, bet Parīzē zaudēja Beļģiai 41—42. Pēdējā spēlē darbojās Francijas 2. vienība, taču ievērojami progresējušos beļģus tā nespēja uzvarēt.

Neparasts notikums Londonā: boksa sarīkojumu organizātora Džeka Solomona birojā notikusi ielaušanās un nozagts liels skaits ieejas karšu Eiropas smagā svara čempiona Brukes Vudkoka (Anglija) — Džo Baksi (ASV) sacensībai, kas notiks 15. aprīlī. Iepriekšpārdošanā jau izpirktās kartes tagad izsludinātas par nederīgām.

3 jauni Austrālijas rekordi vieglatlētikā sasniegti sacīkstēs Melburnā: augstlēkšanā Vinfers 1,99 m, tāllēkšanā Bruks 7,59 m un 880 jardu skrējienā Hariss 1:49,4 min.

Eiropas kontinenta sastādīto vienību futbolā, kas 10. maijā Glazgovā sacentīsies ar Anglijas izlasi, pārzinās vīnietis Kārlis Rapāns. Viņš tagad ir treneris Cirichē.

Starptautiskās ātrslidošanas sacīkstēs Stokholmā neveiksmīgi startēja jaunais pasaules meistars Lase Parkinens (Som.). Viņš neuzvarēja nevienā distancē. 500 m 1. v. ieguva Janemars (Norv.) 44,7 sek., 1000 m — Farstads (Norv.) 1:31,2 min., 3000 m — Seifarts (Zv.) 5:03,5 min. un 5000 m — Lundbergs (Norv.) 8:42,5 min.

Rūdolfs Pepers (Vācija), Eiropas labākais amatieru bokseris vidējā svarā, atgriezies Dortmundā no angļu gūsta. Viņam pašreiz 24 gadi.

Labākie peldētāji pasaulē

Peldēšanā klasiskajās distancēs, kas uzņemtas olimpisko spēļu programmā, labākie vīri pasaulē tagad ir: 100 m kraulā 1. Jani (Francija) 56,6 sek., 2. Meškovs (PSRS) 57,6 sek., 3. Hirose (ASV) un Ušakovs (PSRS) 58,0 sek. 400 m kraulā 1. Hils (ASV) 4:42,7 min., 2. Keršners (ASV) 4:44,4 min., 3. Ušakovs (PSRS) 4:44,9 min. 1500 m kraulā 1. Meklane (ASV) 19:18,0 min., 2. Tomikatsu (Japāna) 19:40,0 min., 3. Šašs (Ungārija) 20:01,8 min. 100 m uz muguras 1. Valerejs (Francija) 1:05,2 min., 2. Lolidejs (ASV) 1:08,0 min., 3. Silva (Brazilija) 1:08,5 min. 200 m uz krūtīm 1. Verdejurs (ASV) 2:35,7 min., 2. Meškovs (PSRS) 2:35,9 min., 3. Kītings (ASV) 2:39,7 min. Kāds franču sporta laikraksts čalo: „Cik labi, ka Aleksi Jani 4 g. vecumā viņa tēvs izglāba no slīkšanas vannā, citādi Francija šodien nevarētu lepoties ar ātrāko peldētāju pasaulē."

Kurta-Mālere vēl raksta

Panākumiem rakstniecībā ne vienmēr iet līdz arī slava, un izdoto grāmatu miljoni bieži vien vēl neliecina par to vērtību. Tas pilnā mērā sakāms par mūsu dienās jau piemirsto, bet pirms pāris gadu desmitiem milzīgiem panākumiem bagāto vācu rakstnieci Hedvigu Kurtu Mālerī, kas šajās dienās savā skaistajā zemnieku mājā pie Tegernas ezera kļuva 80 gadus veca. Viņas romānus — to ir vairāk kā 200 — kādreiz dievināja un rautin izrāva, tie tulkoti gandrīz visās valodās un to kopējais metiens sasniedzis 25 miljonus. Vairāk nekā 40 gadus Kurta - Mālere valdzinājusi lasītāju sirdis, bet teātros un kabarejos par viņu stāstītas zobgalības, kritiķi viņu apveltījuši ar visindīgākajām atsauksmēm. Kritiķu dzēlīgumam, kas sākumā viņu dziļi aizvainojis, tā ātri atradusi savu izskaidrojumu, jo „tie ir ļaudis, kas vispirms daudzus gadus studējuši, tad gadiem ilgi rakstījuši par vienu un to pašu lietu, bet ar visu to nav guvuši nekādus panākumus. Bet man nav nekādas iepriekšējas izglītības, es vienkārši ņemu un uzrakstu savas grāmatas un gūstu panākumus".

Kurta-Mālere tikko pabeigusi jaunu romānu, kurā esot ielikusi iedomās iztēloto skaistāko dzīvi, nosaukdama to „Ceļš uz mieru". Viņa žēlojas, ka papīra trūkuma dēļ viņas grāmatas nevarot iznākt jaunos izdevumos, kaut gan ļaudis pēc tām prasot.

Slepena fronte

NAKTSRAIDĪTĀJS 1212

KĀ AMERIKĀŅU SLEPENĀ RADIOSTACIJA PALĪDZĒJA SATRIEKT REINAS FRONTI

(Beigas)

Šinī laikā sabiedrotie izdarīja vairākus sekmīgus eksperimentus, izmetot virs noteiktiem apgabaliem viltotas vācu pārtikas kartītes. Arī še rūpīgā Annija nāca talkā, brīdinoši ziņojot par šādām „ienaidnieka" akcijām, tikai raidītāja minētās vietas nepavisam nebija īstās, kuras akcija bija skārusi. Rezultātā noteiktās vietās notika skriešanās uz veikaliem, lai pēc iespējas ātri tiktu vaļā no kuponiem, kas varbūt bija viltoti.

Tā Annija pēc trīs mēnešu darba bija radījusi sev to reputāciju, kāda tai bija vajadzīga: labi informēta, interesanta, daudzpusīga un, pār visām lietām — absolūti uzticama savā informācijā. Un tad beidzot pienāca diena, kad Annija pēkšņi pārvērtās par viltnieci.

Militārais stāvoklis bija šāds: prāvas vācu vienības, kas vēl atradās Reinas kreisajā krastā, klīda pa Eifeles augstieni. Kāda sabiedroto kolonna, kas pati bija jau nostiprinājusies Remagenas tuvumā, apdraudēja šīs vācu vienības no ziemeļiem. Otrs knaiblu zars liecās apkārt vāciešiem no dienvidiem, kad amerikāņu vienības sasniedza Reinu pie Andernachas. Knaiblēs atradās diezgan ievērojamas vācu armijas korpusa atliekas, kurām talkā nāca kalnainais apvidus. Šo vienību rīcībā vēl atlika apmēram 25 km gara, samērā neapdraudēta Reinas krasta josla, kas varēja noderēt vācu spēku izvākšanai. Šo robu „noslēdza" Annija.

Tā vietā, lai, izmantojot vēl brīvo joslu starp Remagenu un Andernachu, atvilktu savus vienības pāri Reinai, vācu galvenie spēki lauzās citā virzienā, kur tos jau sagaidīja īpaši sagatavotas stipras amerikāņu vienības. Jo: Annija ar savām ziņām bija „noslēgusi" vēl vaļējo maisa galu, tai pat laikā iegalvojot kādu citu „vāju" vietu amerikāņu ielenkumā par „vienīgo izeju".

Tanī naktī Annijas programmu maināja ik minūti. Raidījumus pārtrauca steidzīgas ziņas, aculieciniecu uztraukti ziņojumi par amerikāņu tanku smailēm visnegaidītākās vietās, pēkšņi, pa lielākai tiesai nedibināti brīdinājumi ciemiem par iespējamiem atkāpšanās ceļiem. Tad atkal tikai puspārliecinoši baumu atsaukumi, kas bija sāstādīti, it kā dibinoties uz oficiāliem vācu raidījumiem. Pat mūzikas raidījumi to nakti bija drudžaini un saraustīti. Ap mikrofonu bija jūtama nevorzitāte — labi izplānota un ievingrināta.

Īstenībā „Naktsraidītājs 1212" arī to nakti nenoraidījā itin neko tādu, ko varētu saukt par meliem. Viss tas, kas neatbilda patiesībai, bija rūpīgi ietērpts un pasniegts kā varbūtība, baumas, nepārbaudītas ziņas vai personīgs skatījums. Viss tai naktī noraidītais dibinājās uz iepriekšējā darbā uzcelto raidītāja labo reputāciju par absolūtu uzticamību un objektivitāti. Viss raidījums bija mainīga reportāža par acīm redzami nenovēršamu militāru katastrofu — katastrofu, kas faktiski iestājās tikai tad, kad vācu spēku vadība sagrāba Annijas pamesto ēsmu. Annija savu bija panākusi.

Annijas nāve bija tikpat oriģināla un iespaidīga, kā visa tās dzīve. „Naktsraidītājs 1212", protams, nevarēja vienkārši kādu dienu pārtraukt raidījumus. Kā ikvienam vācu raidītājam, arī Annijai vajadzēja reiz pienākt tai dienai, kad tās territoriju ieņem sabiedroto spēki, kaut arī šī territorija bija vienīgi iedomāta.

„Likteņgajā" naktī visu laiku „pienāca" svarīgi ziņojumi par tuvojošos ienaidnieku. Tie atkārtojās arvien biežāk, līdz beidzot pēc zināma signāla raidījumu pārtrauca skaļas, uztrauktas balsis no studijas blakus telpas: ienaidnieks ielaužās raidītājā! Kāda nikna balss kliedza: „Platil Uzliec platil" Un tad atskanēja ierastais starpbrīžu signāls — senā Reinzemes melodija: Dziļi Reinas dibenā guļ zelta kronis . . .

Tad iestājās absolūts klusums. Annija bija beigusi eksistēt.

Pēc sakstiem „The New York Times Magazine" un „The Armed Forces Digest".

Tiesā nacistu spiegu Nr. 1

Lozanā iztiesā prāvu pret Šveices armijas seržantu Bosāru, kas apsūdzēts spiegošanā par labu Vācijai, Francijai un ASV. Prāvā pierādījies, ka viņš bijis vislabāk atalgotais nacistu spiegs. No Vācijas viņš saņēmis maksājumus par vairāk kā 120.000 dolariem. Domā, ka no citām valstīm viņš saņēmis vēl otrtik. Dokumenti, ko sabiedrotie ieguvuši Vācijā, liecinājuši, ka Bosārs izpelnījies vislielāko nacistu atzinību un skaitījies viņu „aģents Nr. 1" Šveicē. Prokurors liecinājis, ka 1942. g. Bosārs bijis arī prezidenta Ruzvelta personīgā pārstāvja Šveicē Delesa dienestā un piegādājis ziņas amerikāņiem. Visiem saviem „klientiem" viņš ziņojumus sniedzis mutiski, kāpēc arī pret viņu bijuši tik maz dokumentārisku pierādījumu.

DM

Viņam dzīve nav viegla

20 gadu vecais Illinoisas štata fermeņa dēls Roberts Īrls Hjūzs ir 1,80 m garš un sver 322 kg; viņa ķermeņa apkārtmērs 2,59 m, ceļgalu apkārtmērs 0,84 m. Dabīgi, ka cilvēks ar šādu ķermeņa būvi ir gluži nevarīgs. Robertam guļoties, brāļi ieceļ viņa kājas gultā, jo pats viņš to nespēj. Roberta ģimenes locekļi visi ir gluži normāli. Arī pats viņš piedzimis normālā svarā, bet 2 gadu vecumā pēkšņi sācis nesamērīgi pieņemties svarā un 10 gadu vecs svēris jau 170 kg. Pēc sestā skolas gada viņam mācības bijušas jāpārtrauc, un kopš tā laika Roberta vienīgā izkustēšanās ir īsas pastaigas apmāju, atbalstoties uz pamatīga spieķa. Hjūzs ēd samērā maz, guļ 7 stundas diennaktī un lielāko daļu laika pavada īpaši būvētā krēslā, lasot žurnālus.

Ārsti par viņa kaiti noskaidrojuši vienīgi tik daudz, ka tās cēlonis ir nenormālības dažu dziedzeru attīstībā, kas kontrolē kaulu un miesas audu augšanu, un ka šī kaite ir reta un neārstējama. Arī to, kādas īsti ir šīs dziedzeru nenormālības, ārsti nezina. Citādi Roberts Hjūzs esot pēc dabas možs un dzīvotpriecīgs cilvēks.

Life

Cenas Maskavas komercveikalos

„Liberty" līdzstrādnieks Selisberijs atgādina amerikāņu lasītājiem, ka daži ASV laikraksti pēc pēdējā paziņojuma, ka Padomju Savienībā par 40 proc. pazemināta „komerciālo" veikalu cenas, salīdzinājuši šo cenu pazemināšanu ar cenu celšanos pašā Amerikā. Lai pierādītu, ka ar procentuālu cenu pazemināšanu vai pacelšanu vien vēl nevar spriest par reālām pirkšanas iespējām, Selisberijs min veselu rindu cenu, kādas pēc 40 proc. pazeminājuma jāmaksā Maskavs „Mostorgos", pārrēķinādams cenas dolaros un salīdzinādams tās ar krievu strādnieka izpelņu.

„Mostorgs" ir lielākais veikals Krievijā. Tie ir veikali, kas gan, tāpat kā visi citi, pieder valstij, bet kuros atļauta pirkt un pārdot ārpus normām par krietni augstākām cenām. „Mostorgā" un tā piecās filiālēs Maskavā varot pirkt gandrīz visu, kas tīk sirdij — ja par to var samaksāt. „Mostorgs" piedāvā sieviešu kokvilnas zeķes par 2,50 dolariem, zīda zeķes par 9,96 dolariem, labas tualetes ziepes par 2,90 dolariem gabalā. Glīts sieviešu ziemas tērps maksājot 374,33 dolaru, vīriešu ziemas mētelis — 450,69 dol., labs uzvalks 278,05 dol. Līdzīgus uzvalkus ASV veikalos varot pirkt par 45—55 dolariem. Cena tātad pēc pazeminājumiem esot 450 proc. augstāka nekā Amerikā. Ziepju gabalu, kas „mostorgā" maksā 2,90 dolaru, jebkurā amerikāņu veikalā varot dabūt par 10 centiem, tātad par 2800 proc. lētāk. „Mostorgā" varot pirkt arī kurpes — tādas, kas ASV maksā 5,95 dol., tur maksājot 65 dol.

Salīdzinājumam Selisberijs min, ka uzticīgs Maskavas trieciniieks, kas strādā virsstundas un pārspēj normu, izpelna mēnesī 185—200 dolaru, caurmēra strādnieks izpelnās 120 līdz 160 dolaru, vienkāršs inženieris — 80 dolaru mēnesī. Kamēr mašīnists Detroitā nav neko sajūsmināts, ja tam maksā 600 dolaru mēnesī, krievu mašīnfabriku vadītāji tikai retos gadījumos pelnot vairāk par 250—300 dolaru mēnesī. Amerikāņu žurnālists tālāk piezīmē, ka augstās cenas Krievijā jāmaksā tikai iepērkoties „komerciālos" veikalos. Ja krievs iepērkas ar iepirkšanās atļaujām, tad normēto preču cenas ir tādas, ka ar algām varot iztikt. Tikai piešķirto normu lielums esot niecīgs un daudzos gadījumos veikalos neesot dabūjamas arī tās pašas mazās normas.

„Liberty"

Sludinājumi

TRANSFORMĀTORU APRĒĶINU TABULAS

no 10—200 VA pasūtināmas par RM 4.— pie **T. Lapiņa:** (16) Weilburg, Neugasse 10. 112

Draugus, radus un paziņas meklē **Jānis Šteinblūms** no Rīgas: (13a) Schwabach, Albrechtstr. 8, „Baltic Guard". 109

Draugus un paziņas meklē **Tālivaldis Pukītis:** (17b) Gutach (Schwarzwaldbahn), Ramsbachweg 242. 111

Par **Mikeli Možajevu,** dzim. 1925. g. 25. VIII. Ligatnē, ziņas lūdz **Natalija Liepiņa:** (13b) Kr. Nördlingen, Marktoffingen. 113

Par **Hariju Liepiņu,** dz. 11. X. 24., no Liepājas, ies. 15. div. 33. vai 34. p., smagi iev. pie Dancigas 16. III. 45., ziņas lūdz **J. Upmalis:** (13a) Würzburg, Wörthstr. 21. 106

Draugus, radus un paziņas meklē **Jānis Šteinblūms** no Rīgas. Adr.: (13a) Schwabach, Albrechtstr. 8, „Baltic Guard". 109

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks.), maksā RM 5.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 4.— mēnesī par eksemplāru. Sludinājumu maksa: RM 2.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām — RM 4.—, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/D., Bürgermeister - Landmann - Platz 7.